

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему

**«Формування професійних компетентностей у майбутніх
провідників пасажирського вагону в процесі професійно-
практичної підготовки (на прикладі Регіонального центру
професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного
сервісу)»**

Виконала : студентка 2 курсу, групи ЗМП-ОПН 23-1мг
спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

(код і найменування спеціальності)

_____ / _____ Юлія СКИБА _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / _____ Ірина СИНЕЛЬНИК

_____ (підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / _____ Павло ВАСЮЧЕНКО

_____ (підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о.завідувач кафедри _____ / Наталія БРЮХАНОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / Наталія БОЖКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / Наталія МУРИНОВИЧ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2024 рік

6. Дата видачі завдання «27» вересня 2024 р.

Керівник

(підпис)

Синельнік І.В.

(ім'я, прізвище)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

(ім'я, прізвище)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК

виконання кваліфікаційної роботи

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Виявлення проблеми дослідження та формулювання наукового апарату та змісту дослідження	жовтень, 2024	
2	Теоретичне обґрунтування формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки	10.10.2024	
3	Оформлення результатів у вигляді 1-го розділу роботи	1.11.2024	
4	Розроблення методики або технологій, або способів формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки	листопад, 2024	
5	Оформлення результатів у вигляді 2-го розділу роботи	15.11.2024	
6	Експериментальна перевірка основних положень магістерської роботи протягом стажування.	жовтень, 2024)	
7	Оформлення результатів експериментального дослідження у вигляді 3-го розділу роботи	27.11.2024	

Студент

_____ (підпис)

_____ (ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

_____ (підпис)

Наталія БОЖКО

(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Робота містить: 96 с., 21 рис., 4 табл., 20 джерел, 1 додаток.

Мета дослідження: теоретично розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити ефективну інноваційну систему формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки.

Об'єктом дослідження є процес професійно-практичної підготовки майбутніх провідників пасажирського вагону.

Предметом дослідження є інноваційна система формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні та статистичні.

У роботі було проаналізовано можливості застосування інноваційних засобів формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки і визначено педагогічні цілі, основні напрями, принципи та форми їх застосування й методи навчання.

Виявлено та розроблено інноваційну систему у процесі професійно-практичної підготовки методичку використання інноваційних засобів у процесі професійно-практичної підготовки провідника пасажирського вагону.

Експериментально підтверджено підвищення показників ефективності процесу професійно-практичної підготовки і таким чином обґрунтовано доцільність використання розробленої інноваційної системи.

Наукова новизна полягає в розробці моделі формування професійних компетентностей майбутніх провідників у процесі професійно-практичної підготовки; визначенні та обґрунтуванні інноваційної системи навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної підготовки провідників пасажирського вагону.

Матеріали дослідження, а саме розроблена інноваційна система процесу професійно-практичної підготовки провідників пасажирського вагону, можуть бути використані викладачами інших закладів професійно-практичної підготовки здобувачів

освіти за професією: «Провідник пасажирського вагону», а також у системі дистанційного навчання здобувачів освіти.

Ключові слова: процес професійно-практичної підготовки, інноваційні засоби, професійні компетентності, провідник пасажирського вагону.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	12
1.1. Аналіз професійно-практичної підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.....	12
1.2. Сутність, структура та зміст професійних компетентностей провідників пасажирського вагону.....	16
1.3. Сучасний стан формування професійних компетентностей провідників пасажирського вагону	23
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	29
2.1 Особливості професійно-практичної підготовки у Регіональному центрі професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу	29
2.2. Педагогічні розробки інноваційної системи формування професійних компетентностей провідника пасажирського вагону	35
2.2.1 Мета, принципи, зміст формування професійних компетентностей провідника пасажирського вагону.....	47
2.2.2. Методи та засоби формування професійних компетентностей провідника пасажирського вагону.....	48

2.3. Критерії сформованості професійних компетентностей майбутніх провідників пасажирського вагону	52
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ	59
3.1. Загальні питання організації експериментального дослідження.....	59
3.2. Впровадження інноваційної системи формування професійних компетентностей в процес професійно-технічної підготовки провідників пасажирського вагону	61
3.3. Аналіз результатів дослідження.....	73
Висновки до розділу 3.....	75
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Залізничний транспорт є одним із ключових видів пасажирського транспорту, особливо в Україні, де він забезпечує доступність міжміського та міжнародного сполучення. Зростаючий попит на фахівців, які володіють необхідними професійними компетентностями та високі вимоги до якості обслуговування — основні показники впровадження нових стандартів у сфері перевезень та вдосконаленні процесу професійної підготовки провідників пасажирського вагону. Формування професійних компетентностей на етапі навчання є ключовим аспектом, що визначає успішність виконання їхніх посадових обов'язків, а отже, і ефективність роботи залізничного транспорту в цілому [14].

Очікування пасажирів щодо якості сервісу та безпеки на залізниці постійно зростають. Майбутні провідники повинні вміти не лише виконувати стандартні обов'язки, а й оперативно реагувати на потреби пасажирів, вирішувати конфліктні ситуації, дотримуватися правил безпеки та володіти навичками міжособистісної комунікації. У зв'язку з активним розвитком міжнародних залізничних маршрутів, що з'єднують Україну з країнами Європи, зростає важливість професійної підготовки провідників до роботи у багатокультурному середовищі. Це включає знання іноземних мов, культурних особливостей інших країн, правил та стандартів обслуговування іноземних пасажирів. Професія провідника є соціально значущою, оскільки сприяє підтримці зв'язків між регіонами та країнами, а також забезпечує пасажирам доступ до необхідних перевезень, що важливо для розвитку економіки і соціальної сфери. Крім того, для багатьох людей ця професія є стабільним джерелом доходу та можливістю кар'єрного росту в транспортній галузі. Залізничний транспорт в Україні поступово оновлюється: вводяться сучасні вагони з покращеними умовами комфорту (наприклад, спеціалізовані дитячі вагони), автоматизуються багато процесів, що вимагає від провідників знань нових технологій та підвищення кваліфікації. Провідники нового покоління повинні вміти працювати з цими новітніми технологіями, розумітися на автоматизованих системах та належним чином реагувати на зміни.

Об'єкт дослідження - процес професійної підготовки майбутніх провідників пасажирських вагонів;

Предмет дослідження – інноваційна система формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки;

Мета дослідження - розробити та обґрунтувати ефективну інноваційну систему формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки;

Завдання дослідження:

1. провести аналіз психолого-педагогічної літератури з питань освіти та професійно-практичної підготовки майбутніх провідників пасажирського вагону та виявити проблему дослідження;
2. з'ясувати сутність поняття «професійні компетентності провідників пасажирського вагону» та сучасний стан їх формування;
3. розробити інноваційну систему формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону та обґрунтувати критерії їх сформованості;
4. перевірити експериментально розроблену інноваційну систему формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки.

Для дослідження теми магістерського проєкту "Формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки" були використані теоретичні методи (систематизація знань, розроблення нових підходів, порівняння, узагальнення) та методи емпіричні — системний метод, метод аналізу, спостереження та експерименту.

Методологічна база магістерського проєкту складатиметься з розгляду компетентнісного підходу як основного ключового напрямку розвитку професійно-технічної освіти, методики дистанційного навчання здобувачів освіти з теми «Основи професійного спілкування» в ЗП(ПТ)О «Регіональний центр професійної освіти та залізничного транспорту та агротехнічного сервісу» та

експериментального дослідження методів та засобів формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирських вагонів у процесі професійно-практичної підготовки в ЗП(ПТ)О «Регіональний центр професійної освіти та залізничного транспорту та агротехнічного сервісу».

Наукова новизна полягає в розробці моделі формування професійних компетентностей майбутніх провідників у процесі професійної (професійно-практичної) підготовки; визначення та обґрунтування інноваційної системи навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної (професійно-практичної) підготовки провідників пасажирського вагону.

Результати дослідження можуть бути використані у навчальних програмах закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що готують провідників пасажирських вагонів. Запропоновані методики та рекомендації дозволять покращити якість професійної підготовки, що сприятиме підвищенню рівня обслуговування пасажирів на залізничному транспорті та відповідатиме сучасним вимогам галузі.

Робота містить: 96 с., 21 рис., 4 табл., 20 джерел, 1 додаток.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Аналіз професійно-практичної підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Регіональний центр професійної освіти та залізничного транспорту та агротехнічного сервісу» – це навчальний заклад, що спеціалізується на підготовці кваліфікованих робітників у сфері залізничного транспорту та агротехнічного сервісу. Він існує вже близько дев'яноста років, має свою багаторічну історію та надбання та надає освітні послуги високого рівня.

На сьогодні Регіональний центр готує спеціалістів за такими професіями: “Слюсар з ремонту рухомого складу”, “Помічник машиніста електропоїзда”, “Помічник машиніста дизель-поїзда”, “Помічник машиніста тепловоза”, “Касир квитковий”, “Касир вантажний”, “Провідник пасажирського вагону”, “Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення”, “Адміністратор”.

Здобувачі освіти, які отримують професію “Провідник пасажирського вагону”, навчаються за дуальною системою навчання — після теоретичної частини навчання починається практично-професійна підготовка, яка проходить на підприємстві. Наразі воєнний стан унеможлиблює проходження професійно-практичної частини навчання на підприємстві, тому здобувачі освіти проходять її в режимі онлайн.

Професійно-практична підготовка провідників пасажирського вагону складається з виробничого навчання (в кабінеті чи в майстерні) та виробничої практики на підприємстві. Програма як виробничого навчання, так і виробничої практики складається з двох модулів — “ТПВ-1. Обслуговування та експлуатація вагона” та “ТПВ-2. Організація пасажирських перевезень” [3, 43].

Професійну (професійно-технічну) освіту в Україні регулюють основні законодавчі документи:

- Закон України про освіту;
- Закон України № 103/98-ВР «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;
- Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії 5112 «Провідник пасажирського вагона»;
- Професійний стандарт з професії 5112 «Провідник пасажирського вагона» [3, 41].

Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», який є основним законодавчим документом у роботі професійно-технічних закладів, регулює правові, організаційні та економічні засади функціонування системи професійної освіти в Україні. Закон створює умови для підготовки кваліфікованих робітників та фахівців, що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Розгляньмо основні положення та принципи цього закону.

Метою та завданням професійної освіти є забезпечення якісної підготовки робітничих кадрів для різних галузей економіки, а також надання особам можливості здобути професійно-технічну освіту. Основними завданнями є забезпечення доступності професійної освіти, її адаптація до потреб ринку праці та розвиток практичних навичок, необхідних для конкретних професій.

В законі вказані рівні професійної освіти, тобто, він передбачає поділ професійної освіти на різні рівні залежно від складності навчання та вимог до спеціалістів. Наприклад, існують рівні для підготовки кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, техніків тощо.

Суб'єктами системи професійної освіти є заклади професійної (професійно-технічної) освіти, їхні педагоги та інші працівники, а також учні, слухачі та здобувачі освіти. Законом регулюються права і обов'язки всіх суб'єктів, а також вимоги до навчального процесу та оцінювання знань і навичок учнів.

Закон визначає основні форми та методи навчання, які можуть використовуватися в системі професійної освіти, включаючи традиційне, дистанційне та дуальне навчання (поєднання теоретичного навчання з практикою на підприємствах). Важливу роль відіграє дуальна система освіти, яка дозволяє

учням одночасно навчатися в закладі освіти та отримувати практичні навички на робочих місцях.

Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» спрямований на модернізацію системи професійної освіти в Україні. Він надає можливість особам здобувати професію відповідно до сучасних стандартів та забезпечує гнучкість у підготовці робітничих кадрів. Але деякі аспекти у модернізації професійно-технічної освіти так і не були впровадженні на практиці, тому ця сфера освіти вимагає більше реформ, які б контролювалися та впроваджувалися на місцях, дозволяючи покращувати рівень професійної теоретичної та практичної підготовки [2, 3, 4].

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти за професією "провідник пасажирського вагона" є нормативним документом, який визначає вимоги до змісту підготовки, обсягу знань, умінь та навичок, які необхідно опанувати здобувачам цієї професії. Він спрямований на забезпечення якісної підготовки кваліфікованих працівників, здатних виконувати свої професійні обов'язки з урахуванням сучасних вимог ринку праці та потреб підприємств залізничного транспорту.

Метою стандарту є забезпечення підготовки провідників пасажирських вагонів, які мають знання та вміння для надання якісних послуг пасажиром, дотримання правил безпеки та комфорту та формування професійних компетенцій, які відповідають потребам сучасної транспортної галузі та нормативним актам України. Здобувачі повинні розуміти загальні правила пасажирських перевезень, основи права щодо обслуговування пасажирів, знати правила поведінки в екстремальних ситуаціях, забезпечення безпеки під час руху поїзда та особливості обслуговування пасажирів. До спеціалізованих знань входять технічні характеристики пасажирських вагонів, правила їх експлуатації та обслуговування, порядок перевірки справності обладнання та дій у разі виявлення несправностей. Провідники повинні вміти надавати першу домедичну допомогу, забезпечувати комфорт пасажирів під час поїздки, контролювати стан

пасажирського вагона, працювати з електронними системами обслуговування пасажирів та вести відповідну документацію.

Теоретична частина включає основи професійної етики, правила перевезення пасажирів, зокрема міжнародні стандарти, а також навчання з безпеки праці. Практична частина передбачає роботу в умовах, максимально наближених до реальних, включаючи стажування на залізничному транспорті, відпрацювання навичок обслуговування пасажирів у поїздах та організації побуту в пасажирському вагоні [4].

Для отримання кваліфікації "Провідник пасажирського вагона" здобувач має продемонструвати не тільки теоретичні знання, а й навички практичної роботи з пасажиром, забезпечення безпеки та роботи з документацією. У стандарті визначені рівні кваліфікації залежно від досвіду та складності виконуваних завдань, які можуть варіюватися від базових до більш складних обов'язків, що виконуються провідником із більшим стажем роботи.

Процес оцінювання включає кваліфікаційні заліки, тести та практичні завдання, за результатами яких здобувачі отримують право працювати за спеціальністю. Особлива увага приділяється оцінюванню навичок обслуговування пасажирів, знань правил безпеки та вміння діяти в надзвичайних ситуаціях.

До практичного застосування стандарту можна віднести дуальну освіту: Стандарт дозволяє реалізовувати дуальну систему навчання, коли теоретичні знання здобуваються у навчальному закладі, а практичні навички відпрацьовуються безпосередньо на робочому місці під час стажування на залізничному транспорті.

Також актуальною проблемою є адаптація до потреб ринку праці: Стандарт включає вимоги щодо володіння сучасними технологіями та програмним забезпеченням, що забезпечує відповідність підготовки провідників потребам транспортних компаній.

Після завершення основного навчання провідники можуть проходити курси підвищення кваліфікації, що сприяє їх професійному зростанню та адаптації до нових вимог у сфері пасажирських перевезень.

Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти за професією "Провідник пасажирського вагона" спрямований на підготовку компетентних фахівців, здатних якісно обслуговувати пасажирів та забезпечувати безпеку під час подорожі. Він враховує сучасні вимоги до організації пасажирських перевезень, що робить підготовку провідників більш актуальною та адаптованою до потреб ринку. Це, у свою чергу, підвищує якість обслуговування пасажирів на залізничному транспорті та сприяє розвитку транспортної галузі України [2, 3].

Проаналізувавши стандарти за професією "Провідник пасажирського вагона", як професійно-технічної освіти, так і професійний, можна зробити висновок, що не по всіх параметрах вони відповідають сучасним реаліям. Технічний прогрес щодня набуває обертів, і це стосується транспорту та пасажирських перевезень, особливо залізничного в умовах сьогоденної України. Професійні компетентності, що вказані у документах, мають бути переглянуті спеціалістами залізничної галузі та оновлені у відповідності до викликів сучасності. Відповідно оновлені знання та навички мають бути корисними в роботі з новітніми технологіями, що впроваджуються у залізничній галузі. Саме такі реформи зможуть залучити та вмотивувати більше молодих та амбіційних спеціалістів до професії, створити позитивну репутацію професії.

1.2. Сутність, структура та зміст професійних компетентностей провідника пасажирського вагону

Тлумачення такого поняття, як «компетентність», є великою проблемою у сучасному суспільстві. Наприклад, для одних дослідників *компетентність* — це єдність когнітивного, предметно-практичного і особистого досвіду; інші в її структурі виокремлюють мотиваційний, змістовий та процесуальний компоненти. Як бачимо, проблема дефініції зводиться до їхньої чисельності й відсутності загальноприйнятого визначення. Вона зовсім не означає заперечення нової якісної характеристики освіти [6,8].

Компетентнісний підхід в освіті як інструмент її оновлення і досягнення нею сучасної якості в останні роки став предметом активного осмислення в

європейському і українському освітніх просторах. Компетентнісний підхід виступає як відповідь на нові вимоги економіки постіндустріального суспільства. Вираження результатів освіти в термінах компетентності передбачає їх інтеграційний характер; співвіднесеність з ціннісно-смысловими характеристиками особистості; практикоорієнтовану спрямованість [10, 22, 32].

У вітчизняній науковій літературі найбільшого поширення набуло визначення компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію. У вітчизняній науковій літературі найбільшого поширення набуло визначення компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [35,49].

У багатьох західноєвропейських країнах розроблені критерії основних «умінь широкого спектру», які необхідні кожній компетентній людині для життєдіяльності. Їх перелік також відрізняється як за змістом, обсягом, так і за специфічною термінологією. Наприклад, Німеччина виділяє інтелектуальні знання; знання, які можна застосовувати; навчальну компетенцію; методологічні або інструментальні ключові компетенції; соціальні компетенції; ціннісні орієнтації. Пріоритетними компетентностями в Австрії є предметна компетенція; особистісна компетенція; соціальна компетенція; методологічна компетенція. Розподіл компетенцій у Бельгії такий: соціальні компетенції; комунікативні компетенції; вміння співпрацювати; компетенція в опануванні бази даних інформаційно-комп'ютерних технологій; компетенція в розв'язуванні проблем; самокерування та саморегуляція; вміння критично мислити, діяти, тощо [39, 60].

Для впровадження поняття компетентності у навчальний процес педагогічні працівники проводять викладання на міжнародній основі, орієнтуються на роботу в команді, впроваджують індивідуалізацію та проєктноспрямовану роботу. Багатомірність, досяжність, прозорість, багатofункціональність розглядаються як критерії професійної компетентності [7,46].

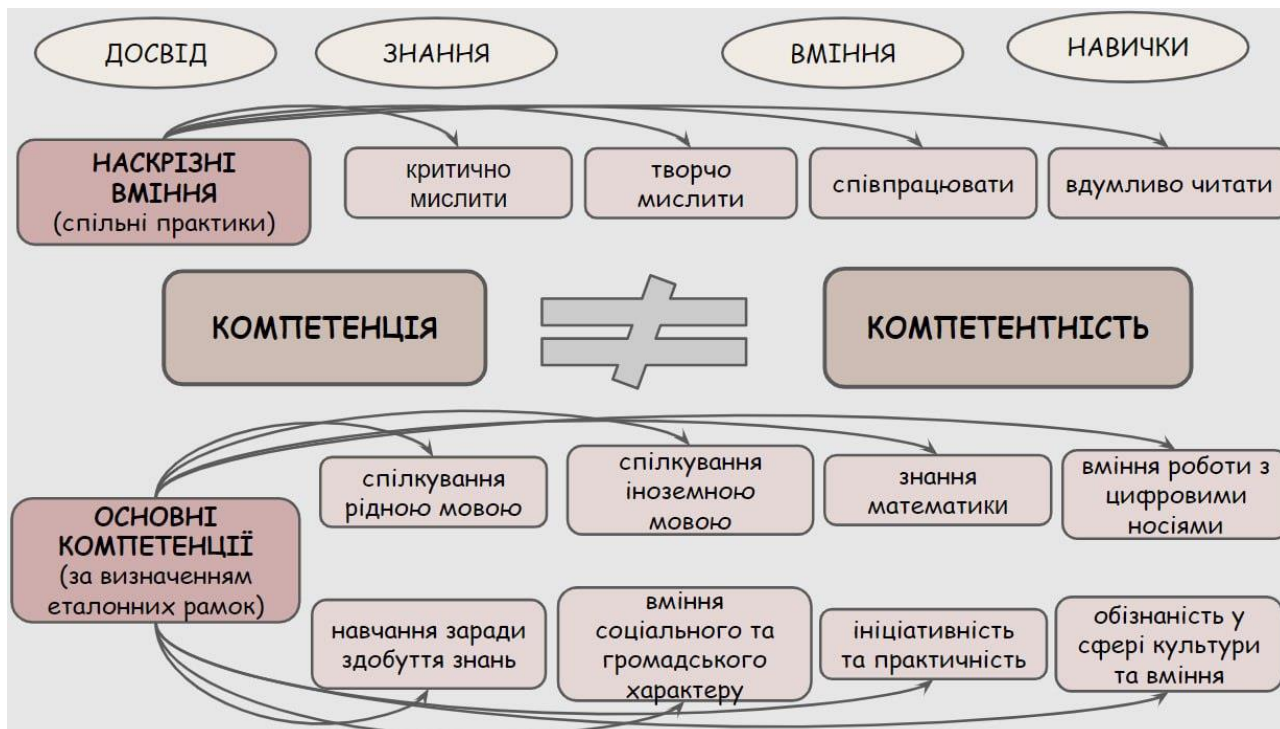

Рис. 1.1. Компетентнісний підхід: основні поняття.

Сучасне життя вимагає від людини набуття певного набору, комплексу компетентностей, їх вибір має відбуватися на фундаментальному рівні, враховуючи актуальні світоглядні ідеї щодо суспільства й індивідуума та їх взаємодії. Під поняттям компетентнісний підхід розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [32, 56].

Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості. Трансформація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу насамперед визначається принципово іншими принципами його відбору і структурування, спрямованими на кінцевий результат освітнього процесу – набуття здобувачем освіти компетентностей [51, 57].

Підготовка кваліфікованих робітників за професією «Провідник пасажирського вагона» включає первинну професійну підготовку, перепідготовку, професійно-технічне навчання. Підготовка за професійною кваліфікацією

ґрунтується на компетентнісному підході та структурується за модульним принципом. Навчальний модуль – логічно завершена складова СП(ПТ)О, що формується на основі кваліфікаційної характеристики (далі – КХ) та/або, за наявності, професійного стандарту (далі – ПС), потреб роботодавців галузі, сучасних технологій, новітніх матеріалів [3].

Структура навчального модуля включає перелік компетентностей та їх зміст. Засвоєння навчального модуля може підтверджуватися відповідним документом (сертифікат/посвідчення/свідоцтво), що видається закладом освіти.

СП(ПТ)О визначає три групи компетентностей: загальнопрофесійні, ключові та професійні. Компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, уміння, морально-етичні цінності та інші особистісні якості.

Загальнопрофесійні компетентності – знання та уміння, що є загальними (спільними) для професії. Якщо навчання здійснюється безперервно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації [31, 34].

Ключові компетентності – загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж всього терміну навчання поза робочим навчальним планом) [1, 37].

Професійні компетентності – знання та уміння особи, які дають їй змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації [48].

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до професійної кваліфікації, яку набуває учень (слухач), що визначається робочим навчальним планом [3, 38].

Табл. 1.1. Загальнопрофесійний блок та зміст загальнопрофесійних компетентностей

Позначення	Загальнопрофесійні компетентності	Зміст загальнопрофесійних компетентностей
ЗПК.1	Оволодіння основами трудового законодавства	<p>Знати: основні трудові права та обов'язки працівників; особливості регулювання праці деяких категорій працівників; положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору; умови прийняття на роботу; термін результати випробування при прийнятті на роботу; переведення на іншу роботу, їх види, умови, особливості; підстави припинення трудового договору; розірвання трудового договору з ініціативи працівника, власника, або уповноваженого ним органу, за вимогами профспілкового органу; порядок вивільнення працівників; соціальні гарантії та соціальний захист працівників; право громадян України на відпочинок, види робочого часу, обумовлений його тривалістю; підсумковий облік робочого часу; обмеження надурочних робіт; час відпочинку; щорічні, додаткові та соціальні відпуски, їх тривалість, порядок надання; порядок обчислення стажу роботи, що дає право на відпустку; правові засоби зміцнення трудової дисципліни; гарантії забезпечення права на працю звільненим працівникам; колективний договір, його зміст, форма і порядок укладання; строк чинності колективного договору; кошти соціального страхування; види забезпечення по соціальному страхуванню; право громадян України на зайнятість; регулювання та організації зайнятості населення; компенсацій при втраті роботи; контроль і відповідальність за порушення законодавства про зайнятість населення України.</p> <p>Уміти: характеризувати правовідносини, орієнтуватися в законах, що регулюють діяльність залізничного транспорту; застосовувати знання з трудового законодавства під час укладання та розірвання трудового договору.</p>
ЗПК.2	Оволодіння основами галузевої економіки і підприємницт	<p>Знати: основні економічні процеси, відносини та явища, які функціонують та виникають між суб'єктами економіки (підприємствами, державою та громадянами); основні фактори впливу держави (нормативно-законодавчу базу, податки, пільги, дотації); сутність, принципи маркетингу, його види; основні фонди та</p>

	ва	оборотні засоби залізничного транспорту; сутність та завдання нормування праці; методи нормування праці.
ЗПК.3	Оволодіння основами інформаційних технологій	Знати: програми та Інтернет-сервіси в обсязі достатньому для виконання професійних обов'язків. Уміти: використовувати програми та Інтернет-сервіси в обсязі достатньому для виконання професійних обов'язків.
ЗПК.4	Оволодіння основами електротехніки основами промислової електроніки	Знати: сутність понять електричне коло, електричні кола постійного струму, магнітне коло, електричні кола змінного струму, електротехнічні пристрої; електрозабезпечення залізничного транспорту і вимоги до облаштування робочих місць. Уміти: схематично зображати електричне коло; класифікувати електричні машини, пристрої; правильно експлуатувати електрообладнання відповідно до вимог електробезпеки
ЗПК.5	Дотримання та виконання вимог з охорони праці, промислової і пожежної безпеки, виробничої санітарії	Знати: законодавчі акти та нормативні документи з охорони праці, пожежної безпеки, виробничої санітарії і навколишнього середовища та вимоги інструкцій підприємства з охорони праці, пожежної безпеки; правила галузевої безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила електробезпеки під час обслуговування електрообладнання з професії; правила та засоби надання долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Уміти: визначати необхідні засоби індивідуального та колективного захисту, їх справність, правильно їх застосовувати; застосовувати первинні засоби пожежогасіння; надати долікарську допомогу потерпілим у разі нещасних випадків під час аварій; використовувати, в разі необхідності, засоби попередження й усунення природних та непередбачених виробничих негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо)
ЗПК.6	Оволодіння основами галузі залізничного транспорту	Знати: Загальні відомості про залізничний транспорт: споруди і пристрої, колійне господарство, станції, автоматику, телемеханіку, зв'язок, рухомий склад, організацію руху поїздів.
ЗПК.7	Оволодіння основами енергоефективності та енергозбереження	Знати: сутність понять енергія, енергоефективність і енергозбереження: види енергії, енергоспоживання в цілому, на робочих місцях з професії, в побуті; результати впливу енергоспоживання на екологію. Уміти: раціонально використовувати матеріали, устаткування, механізми; раціонально і ефективно експлуатувати обладнання пасажирського вагону.

**Перелік навчальних модулів та професійних компетентностей
(ППВ – провідник пасажирського вагона)**

Код модуля	Професійна компетентність	Найменування компетентності та навчального модуля
ППВ -1	Обслуговування та експлуатація пасажирського вагона	
	ППВ – 1.1	Підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу
	ППВ – 1.2	Нагляд та експлуатація механічного і внутрішнього обладнання на шляху прямування
	ППВ – 1.3	Нагляд та експлуатація електричного обладнання на шляху прямування
	ППВ – 1.4	Вимоги електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона
	ППВ – 1.5	Технічне обслуговування пасажирського вагона в пункті обертю
ППВ -2	Організація пасажирських перевезень	
	ППВ – 2.1	Обслуговування пасажирів в пунктах формування та обертю
	ППВ – 2.2	Володіння основами транспортної географії
	ППВ – 2.3	Обслуговування пасажирів на шляху прямування
	ППВ – 2.4	Володіння основами психології спілкування з пасажирями
	ППВ – 2.5	Дії провідника при нестандартних ситуаціях
ППВ – 2.6	Надання першої (долікарської) медичної допомоги	

Перелік ключових компетентностей

- здатність працювати в команді;
- здатність відповідально ставитися до професійної діяльності;
- здатність самостійно приймати рішення;
- здатність діяти в нестандартних ситуаціях;
- здатність планувати трудову діяльність;
- здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок;
- здатність визначати навчальні цілі та способи їх досягнення;

- здатність оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя;
- знання професійної лексики та термінології;
- дотримання професійної етики;
- запобігання конфліктних ситуацій [20].

Професійні компетентності провідника пасажирського вагону – це сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов’язків. Професійні компетентності провідника пасажирського вагону є фундаментом для успішної роботи в цій професії. Постійний розвиток і вдосконалення цих компетентностей є запорукою високого рівня обслуговування пасажирів і успішного функціонування залізничного транспорту в цілому [21].

1.3. Сучасний стан формування професійних компетентностей провідника пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки

Виклики сучасності формують парадигму розвитку світу XXI століття – глобалізація, технологічна революція, інтеграція інтенсифікують конкуренцію економік; змінюють вимоги до професійних характеристик робочої сили на ринках праці; посилюють міжкультурну взаємодію. За таких умов володіння індивідуумами сталим набором знань та вмінь вже не є достатнім, йдеться про необхідність постійного удосконалення фахового та особистісного потенціалу кожного індивідуума, його спроможності ефективно реагувати на запити довкілля. Зазначене пріоритизує ідею компетентнісного підходу для забезпечення громадянам надійної платформи для життя та роботи [5, 18, 42].

Кожна з компетентностей має однаково важливе значення в умовах інформаційного суспільства, яке швидко змінюється і ставить нові вимоги перед здобувачами. Володіння мовами (рідною, іноземною, жестовою) сприяє ефективній комунікації, разом із володінням ІКТ розширюючи доступ до нових джерел знань. Соціально-громадські компетентності націлюють на таке використання навичок та умінь, яке сприятиме власному і суспільному розвитку

і добробуту, уміння вчитися допомагає конкурувати на ринку праці впродовж життя [27, 55].

Використання компетентнісного підходу в професійній освіті дає змогу забезпечувати високий рівень підготовки майбутніх фахівців, ґрунтовне оволодіння випускниками професійних освітніх закладів уміннями успішно виконувати завдання професійної діяльності за фахом, відповідну гнучкість та професійну мобільність, підвищення конкурентоспроможності у ринкових умовах. Упровадження компетентнісного підходу допомагає співвіднести рівень підготовки у професійних освітніх закладах з потребами вітчизняного ринку праці, забезпечити виробництво високопрофесійними й конкурентоспроможними кадрами [9, 25].

Компетентнісний підхід надає змогу будувати навчальний процес із урахуванням індивідуалізації освіти, що забезпечує кожному членові суспільства можливість підвищувати свою кваліфікацію, розширювати коло професійних знань та вмінь. У перспективі це допоможе задовольнити освітні запити різних верств населення, потреби споживачів освітніх послуг відповідно до сучасних вимог. Компетентнісний підхід акцентує увагу на результатах освіти, причому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти у різних проблемних ситуаціях [11, 30].

Для закладів професійної освіти вирішення основних проблем розвитку професійно-технічної освіти на сучасному етапі має бути спрямоване на забезпечення регіональних (місцевих) ринків праці робочою силою з відповідних професій і кваліфікації. При цьому якість підготовки фахівців має не тільки відповідати вимогам сучасності, а й враховувати перспективний розвиток галузей господарства країни. Стратегічне планування розвитку ЗПО має відповідати державній політиці в галузі професійної освіти, враховувати передовий вітчизняний і зарубіжний досвід, реальні можливості навчального закладу та регіональні умови. Нині Державний стандарт професійно-технічної освіти — це сукупність державних вимог до змісту професійно-технічної освіти, рівня кваліфікації випускника закладу професійної освіти, основних обов'язкових засобів навчання та освітнього рівня вступника. Загальнодержавний

Рис. 1.2. Стан формування професійних компетентностей у системі сучасної професійної (професійно-технічної) освіти

Очікуваними результатами професійно-практичної підготовки провідника пасажирського вагону є:

- знаннявий компонент (правила технічної експлуатації залізниць України; Інструкцію з руху поїздів і маневрової роботи на залізницях України; Інструкцію з сигналізації на залізницях України згідно з колом обов'язків; Правила перевезень пасажирів та багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України; будову пасажирських вагонів усіх типів та їх підсистем, порядок експлуатації та обслуговування приладів опалення, примусової вентиляції, електрообладнання, кондиціонування, інструкцію із забезпечення пожежної безпеки у вагонах пасажирських поїздів; інструкцію з безпечного ведення робіт; правила й норми з охорони праці; рекомендації з надання першої (долікарської) медичної допомоги; географічне розташування найважливіших станцій залізничної мережі; порядок користування службовими розкладами пасажирських поїздів; форми проїзних документів, у тому числі електронних та правила проїзду за ними; форми обліку та звітності, що застосовуються, порядок їх ведення. Під час обслуговування вагонів міжнародного сполучення додатково повинен знати: іноземну мову в обсязі, передбаченому програмою спеціальної підготовки, який забезпечує спілкування з пасажирями з службових питань; транспортну географію країн згідно з маршрутом прямування поїздів; правила ведення документації, перевезень пасажирів та багажу; поїзні і маневрові сигнали, що застосовуються на залізницях по маршруту прямування поїзда.)
- діяльнісний компонент (здатність здобувачів освіти застосовувати знання, уміння, навички, способи діяльності до розв'язання проблем, реальних життєвих та професійних ситуацій);
- ціннісний компонент (емоційно-ціннісне ставлення здобувачів освіти щодо об'єктів діяльності, сукупність ціннісних орієнтацій, мотивація, інтерес, адаптація до професійної діяльності) [41].

Сучасний стан формування професійних компетентностей у процесі сучасної професійної (професійно-технічної) освіти потребує вдосконалень, зокрема, прибрати надмірну теоретичність та зосередитися на розробці інноваційних завдань щодо проєктної діяльності, кейсів, симуляцій, челенджів, професійних зустрічей, тощо. У процесі професійно-технічної підготовки недостатньо

індивідуалізації освіти, бракує конкретних пропозицій щодо того, як враховувати різні потреби та можливості здобувачів при формуванні компетентностей [28, 46].

Висновки до розділу 1

Розділ 1 роботи містить огляд теоретичних основ формування професійних компетентностей майбутніх провідників пасажирського вагона в контексті професійно-практичної підготовки. Основну увагу зосереджено на сучасних підходах до професійної (професійно-технічної) освіти в Україні, а також законодавчих актах та стандартах, які регламентують підготовку робітничих кадрів у цій сфері.

Аналіз законодавчих основ вказує на основне положення, мету та завдання професійної освіти, яка забезпечує підготовку фахівців для ринку компетентних фахівців для ринку праці. Закон визначає структуру професійної освіти, відмінності у рівнях навчання, роль дуальної освіти та адаптацію до потреб роботодавців. У Стандарті за професією «Провідник пасажирського вагона» також детально описані зміст підготовки, необхідні знання та вміння, кваліфікаційні вимоги й критерії оцінювання. Важливо, що сучасні стандарти спрямовані на виконання вимог залізничної галузі, однак вимагають постійного оновлення відповідно до технічного прогресу.

Розділ 1 також досліджує структуру компетентностей, деякі для цієї професії, поділяючи їх на загальнопрофесійні, ключові та професійні компетентності. Розглянуто зміст таких компетентностей, серед яких здатність діяти в нестандартних ситуаціях, здатність планувати трудову діяльність, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок, здатність визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, тощо.

Значну увагу приділено компетентнісному підходу як методологічній основі підготовки майбутніх фахівців. Цей підхід передбачає інтеграцію знань, практичних умінь та ціннісних орієнтацій для забезпечення здатності фахівців

ефективно діяти в професійних ситуаціях. Важливими складовими є знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти, які сприяють глибшому розумінню професійних обов'язків і здатності до адаптації в динамічних умовах.

У підсумку, розділ акцентує увагу на необхідності реформи професійно-технічної освіти для забезпечення відповідності змісту навчання сучасним вимогам ринку праці, підвищення рівня компетентності провідників і залучення. Це потребуватиме розроблення та застосування інноваційної системи у процесі професійно-практичної підготовки провідника пасажирського вагону.

РОЗДІЛ 2. РОЗРОБЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ

ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1 Особливості професійно-практичної підготовки у Регіональному центрі професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу

Заклад засновано розпорядженням Комісаріату шляхів сполучення від 17 травня 1934 року.

За час існування відбувалися такі реорганізації та перейменування:

- технічна школа 1934-1941 роки. В цей час готували робітників за професіями: машиніст паровоза, черговий по залізничній станції, білетно-багажний касир;
- Залізничне училище №2 1941-1955 роки. Оволодівали професіями: у 1941 р. – слюсар з ремонту паровозів і вагонів, токар, коваль, столяр; у 1944 р. – помічник машиніста паровоза, черговий по залізничній станції, столяр;
- технічне училище №9 1955-1963 роки. В ці роки вели підготовку за фахом: у 1955 р. – помічник машиніста тепловоза та електровоза, черговий по залізничній станції, монтери тягових підстанцій; у 1956 р. – монтер контактної мережі, електромонтер СЦБ, дорожній майстер, бригадири колії, прораб вантажно-розвантажувальних робіт;
- міське професійно-технічне училище №16 1963-1966 роки - крім залізничних професій, розпочалася підготовка нових професій для метрополітену – чергових по станції метрополітену та монтерів СЦБ;
- технічне училище №16 1966-1984 роки, тоді готували за професіями: у 1966 р. – машиністів тепловозів, ковалів, головних кондукторів, машиністів двигунів внутрішнього згорання, чергових по станції метрополітену; у 1978-1983 рр. – слюсар з ремонту рухомого складу тепловозів, електромеханік автоматики та телемеханіки на залізничному транспорті, провідник пасажирського вагона потягу далекого прямування, монтажник радіоапаратури та приладів, черговий по залізничній станції, помічник машиніста тепловоза та електровоза, машиніст тепловоза;

- середнє професійно-технічне училище №16 1984-1993 роки (наказ Головного управління науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації від 11.02.1993 №82). Крім основних професій, готували кваліфікованих майстрів народного промислу та слюсарів-складачів радіоапаратури;
- професійно-технічне училище №16 1993-2003 роки, опановували професії: черговий по залізничній станції, помічник машиніста тепловоза та електровоза, помічник машиніста тепловоза, провідник пасажирського вагона, монтажник радіоапаратури та приладів;
- Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту 2003-2024 роки (відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 13.06.2003 №380 «Про вдосконалення мережі професійно-технічних навчальних закладів Харківської області»). Вели підготовку за професіями: слюсар з ремонту рухомого складу, помічник машиніста тепловоза та електровоза, помічник машиніста електропоїзда, касир квитковий, прийомоздавальник вантажу та багажу, касир товарний (вантажний), провідник пасажирського вагона, оператор комп'ютерного набору, секретар керівника (організації, підприємства, установи), електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж, електрозварник ручного зварювання, електромонтер тягової підстанції, електромонтер тягової мережі, контролер-ревізор пасажирських поїздів, оглядач вагонів, складач поїздів;
- З 02 лютого 2024 року змінено тип та найменування ліцею на – Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу» (відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 07.02.2022 №124).

Рис. 2.1. Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту, 2019 рік.

До ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» приєднане Професійно-технічне училище № 60 смт Кегичівка Харківської області, на базі якого створено територіальне відокремлене спеціалізоване відділення Заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу»

Центр здійснює професійну підготовку за освітньо-кваліфікаційним рівнем «кваліфікований робітник».

Заклад освіти готує кваліфікованих робітників для залізничної галузі, агротехнічного сервісу та громадського харчування за професіями: Слюсар з ремонту рухомого складу. Машиніст тепловоза. Машиніст електровоза; Слюсар з ремонту рухомого складу. Машиніст тепловоза; Слюсар з ремонту рухомого складу. Машиніст електровоза; Слюсар з ремонту рухомого складу. Помічник машиніста електропоїзда; Касир квитковий. Касир товарний (вантажний). Провідник пасажирського вагона; Провідник пасажирського вагона; Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення. Адміністратор. Касир квитковий. Провідник пасажирського вагона; Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. Водій автотранспортних засобів; Кухар; Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Водій автотранспортних засобів.

Рис 2.2. Професійно-практична підготовка у ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС»

У закладі працює 65 педагогічних працівників, з них: 30 викладачів та 29 майстрів виробничого навчання. 5 педагогічних працівників нагороджені Подяками та Грамотами Міністерства освіти і науки України. 3 викладачі мають педагогічне звання «викладач-методист» та 3 викладачі – педагогічне звання «старший викладач». 10 викладачів мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії»; 8 викладачів – «спеціаліст першої категорії»; 9 викладачів – «спеціаліст другої категорії» ; 4 викладачі мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст». 5 майстрів виробничого навчання мають найвищий 14 тарифний розряд; 5 майстрів виробничого навчання – 13 тарифний розряд; 11 майстрів виробничого навчання – 12 тарифний розряд; 8 майстрів виробничого навчання – 11 тарифний розряд.

Перелік нормативно-правових документів, на підставі яких здійснюється діяльність закладу освіти:

- Конституцією України;
- Законом України «Про освіту»;
- Законом України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;
- Положенням про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах;

- Статутом ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС»;
- наказами директора ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» та вищих органів управління освітою;
- нормативно-методичними матеріалами з організації освітнього та виховного процесу, тощо.

Робота ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» в 2024/2024\5 навчальному році планувалася і велась відповідно до вимог Національної доктрини розвитку освіти в ХХІ столітті, Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про загальну середню освіту», програми розвитку освіти області, враховуючи специфіку галузі, інших нормативних документів, що регламентують проведення освітнього процесу та можливості закладу освіти.

Головним завданням ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» є якісна підготовка професійно компетентних робітників.

Працівниками закладу розроблений сайт «Дистанційне навчання», доступ до якого мають усі учасники освітнього процесу. На сайті розміщали: розклад занять, посилання на матеріали до уроків та на проведення уроків у синхронному режимі. Викладачі при проведенні уроків у синхронному режимі використовували платформу Zoom, матеріали уроків готували за допомогою різних цифрових інтернет-сервісів, а для зворотнього зв'язку із здобувачами освіти використовували різні месенджери або електронну пошту.

У 2024/2025 навчальному році колектив ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» продовжував працювати над методичною темою: «Формування професійних компетентностей учнів засобами сучасних педагогічних технологій як основа становлення та самореалізації кваліфікованих робітників».

Основними напрямками роботи було визначено: вдосконалення інноваційного середовища освітнього процесу; формування змісту освіти на компетентнісній основі; контроль за освітнім процесом.

Підготовка професійно-компетентного, мобільного, конкурентоспроможного робітника визначається як важливий показник людського капіталу держави та її сталого економічного зростання, прогресивності

реформ у економічному та соціальному секторах, відповідності рівню технологічного прогресу [25].

Законом України “Про професійно-технічну освіту” передбачено такі форми професійно-практичної підготовки: урок виробничого навчання у закладі освіти, урок виробничого навчання на підприємстві, виробнича практика на робочих місцях (без зайняття робочого місця), переддипломна (передвипускна) практика на виробництві.

Виробниче навчання спрямовано на формування у здобувачів освіти таких практичних професійних компетентностей, які відповідають сучасному рівню техніки і технології виробництва.

Основна форма організації освітньої діяльності з виробничого навчання – урок виробничого навчання (в майстернях, лабораторіях, землях навчального господарства, автодромі та на підприємстві).

Майстри виробничого навчання формують цифровий кейс до уроків в/н на платформі Google, а саме: Google-site, Google Presentation, Google- Classroom, використовують онлайн-сервіс Genial.ly та можливості віртуальної дошки Padlet.

Для вступного та поточного інструктажів створюють вправи, у тому числі інтерактивні, використовуючи онлайн-сервіси Wordwall, Learningapps, Eddpazzl, Liveworksheets та Mentimeter.

Навчально-виробничі роботи розміщують на Google-диску та надають індивідуальний доступ з правом редагування для кожного здобувача освіти.

Також виробнича практика на підприємстві є невід’ємною складовою частиною професійно-практичної підготовки фахівців.

Під час практики закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості фахівця.

Виробнича практика відбувається на робочих місцях чи віділених навчально-виробничих ділянках підприємства (установи, організації) та у сфері послуг.

Від ступеня успішності на цьому етапі залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Основним замовником кваліфікованих робітничих кадрів ЗП(ПТ)О

“Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу” є виробничі підрозділи регіональної філії “Південна залізниця”, філії “Пасажирська компанія”, філії “Головний інформаційно-обчислювальний центр”, філії “Вокзальна компанія”, філії “Центр з будівництва та ремонту колії”, філії “Центр з будівництва та ремонту інженерних споруд” акціонерного товариства “Українська залізниця” [43].

Одним з сучасних методів формування професійних компетентностей є проведення конкурсів фахової майстерності, які організовуються та проводяться з метою підвищення рівня професійної підготовки та майстерності, розвитку творчої активності здобувачів освіти, поглиблення та удосконалення знань з новітніх технологій, сучасного обладнання та інструменту, освоєння конкурсантами сучасних методів праці та сприйняття, їх підготовки до максимальної професійної реалізації [47].

2.2. Педагогічні розробки інноваційної системи формування професійних компетентностей провідника пасажирського вагону

До педагогічних розробок відносять:

- методичні рекомендації — інструкції для вчителів та викладачів, які пояснюють, як організувати навчання на певну тему або поєднувати різні методи навчання;
- конспекти уроків — докладні плани уроків із покроковими інструкціями для викладача. Вони мають чітку структуру уроку, час на кожен етап, забезпечені матеріалами, методами подачі матеріалу та практичними завданнями;
- навчальні програми — документи, що відповідають переліку тем, обов’язкові знання, уміння й навички, які повинні отримати здобувачі за певний період, вони можуть включати цілі, зміст навчання, вимоги до результатів, методи оцінювання тощо;
- тестові завдання та опитувальник — інструменти для перевірки знань, умінь та навичок учнів. Можна використовувати на різних етапах навчання для

діагностики, контролю або самоперевірки;

- презентації, відео, інтерактивні матеріали — мультимедійні ресурси, які створюють уроки цікавими та зрозумілими;
- навчальні проєкти та дослідження - методів активного навчання, що дозволяє учням отримати знання та навички, виконуючи реальні завдання і розв'язуючи проблеми, з якими вони можуть зустрітися у професійній діяльності [19].

Педагогічні розробки під час професійно-практичної підготовки для майбутніх провідників пасажирських вагонів зосереджені на розвитку практичних навичок, формуванні професійних компетентностей і готовності до реальних умов роботи. Вони спрямовані на всебічний розвиток компетенцій для успішного виконання професійних обов'язків. До актуальних педагогічних розробок професійно-практичної підготовки можна віднести програми, уроки виробничого навчання (виконання під час уроків тестових завдань, симулятивних тренувань, рольових ігор, вправ на розвиток комунікацій та soft skill) та позаурочні заходи - зустрічі - prof-meeting, prof-челенджи, майстер-класи, тощо [23, 59].

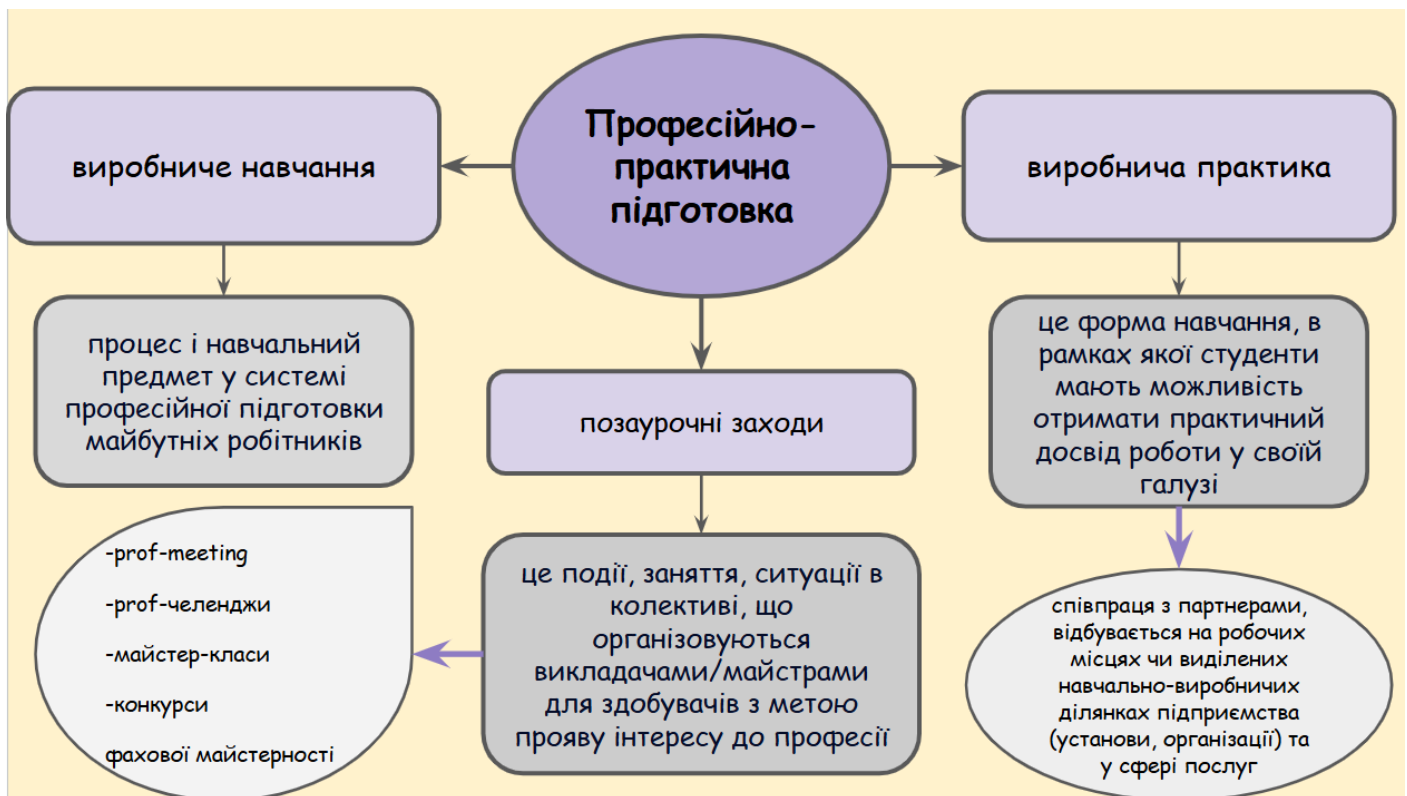

Рис. 2.3. Структура процесу професійно-практичної підготовки

Основою виробничого навчання на підприємстві є робоча навчальна програма за окремою професією. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу, що визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця, мету, завдання, результати навчання та компетентності, які повинні набути здобувачі освіти в процесі навчання. Робоча навчальна програма за професією «Провідник пасажирського вагона» представлена у Додатку А [44].

Урок виробничого навчання – це співпраця учнів з майстром виробничого навчання. У теперішній час у системі професійно-технічної освіти функціонують дві основні моделі, за якими здійснюється професійна підготовка учнів: традиційна та інноваційна. За такою моделлю можна виділити два відповідні типи уроку виробничого навчання. У традиційній моделі уроку виробничого навчання основним критерієм є досягнення певного рівня сформованості професійних умінь і навичок на підставі знань загально технічних та спеціальних дисциплін. Традиційна модель уроку включає в себе триєдину мету уроку (навчальну, розвиваючу та виховну), що досягається шляхом застосування певних форм, методів, прийомів навчання та виховання. У якості дидактичного забезпечення уроку застосовується його план-конспект, інструкційно-технологічна та навчально-технічна документація. Методи та прийоми навчання для формування орієнтовної основи дій на традиційному уроці в основному репродуктивні, наочні, практичні та реалізуються у процесі проведення колективного та індивідуального інструктування. Основою інноваційної моделі навчання є оволодіння професією на підставі розвитку особистісного потенціалу учня, його самореалізації, формування творчої особистості. Ця модель пов'язана з використанням сучасних технологій навчання, які передбачають диференційований підхід до навчання з урахуванням інтелектуального розвитку учнів, його підготовленості до навчання і навченості, індивідуальних здібностей [47, 61].

Інноваційний урок виробничого навчання слід розглядати як заняття,

що орієнтоване на засвоєння умінь та навичок за певною професією; мотивацію учнів до оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками за допомогою нових форм організації навчальної діяльності та впровадження сучасних технологій навчання; чіткої цілеспрямованості уроку на формування професійно-важливих якостей особистості та здібностей до саморозвитку через діяльнісно-компетентністний підхід [44, 13].

Приклад плану інноваційного уроку поданий нижче.

ПЛАН УРОКУ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ №2

(онлайн з використанням технологій дистанційного навчання)

Навчальна група: ППВ-14

Професія: 5112 Провідник пасажирського вагона

Професійна кваліфікація: Провідник пасажирського вагона

Дата проведення: 06.04.2023

Найменування модулю (результату) навчання: Модуль ППВ-1
Обслуговування та експлуатація пасажирського вагона

Професійна компетентність: ППВ 1.1. Підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу

Кількість годин: 6 год. (270 хв.)

Мета:

Формування професійних компетентностей:

формування професійних умінь та навичок виконання робіт з порядку приймання до рейсу внутрішнього і зовнішнього обладнання вагона та екіпірування вагона.

Формування та розвиток ключових компетентностей:

- ✓ розвиток вмінь самостійно та свідомо вирішувати виробничі завдання;
- ✓ вдосконалення навичок роботи з бланками та документами;
- ✓ формування відповідального ставлення до професійної діяльності;
- ✓ здатність самостійно приймати рішення, діяти в нестандартних ситуаціях, планувати трудову діяльність, оцінювати власні результати роботи;
- ✓ пошук та засвоєння нових знань;
- ✓ набуття нових умінь і навичок;
- ✓ навчання впродовж життя;
- ✓ дотримання професійної етики, трудової дисципліни, уважності, відповідальності.

Тип уроку: Урок формування первинних умінь.

Вид уроку: Виконання вправ та простих комплексних робіт

Методи навчання:

- ✓ **словесний:** розповідь, пояснення виконання вправ у тому числі й інтерактивних, інструктаж;
- ✓ **наочний:** презентація, демонстрація бланків документів, показ трудових прийомів (демонстрація навчального відео);
- ✓ **репродуктивний:** імітування дій провідника, що відповідають професійній компетентності «підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу» відповідно до нормативних документів;
- ✓ **практичний:** виконання вправ, у тому числі інтерактивних, заповнення інструкційно-технологічної карти.

Дидактичне забезпечення: навчальний контент (відеоролики, презентація), книга з'ємного майна вагона (форма ФІУ-11), журнал приймання, здачі і технічного стану обладнання пасажирського вагона, бланк обліку ЛУ-72, бланк відомостей ЛУ-73, денний забірний листок, інструкція з охорони праці.

Матеріально-технічне забезпечення: гаджети, зошит, олівці, лінійки.

Міжпредметні зв'язки:

«Організація пасажирських перевезень»:

- Модуль ППВ-1 Обслуговування та експлуатація вагона, ППВ-1.1 Підготовка та приймання пасажирського вагона, Тема №1 «Загальні вимоги до пасажирських перевезень» (уроки №1-3);
- Модуль ППВ-1 Обслуговування та експлуатація вагона, ППВ-1.1 Підготовка та приймання пасажирського вагона, Тема №2 «Технологічна основа роботи підрозділів залізниць з пасажирських перевезень» (уроки №4-6);
- Модуль ППВ-1 Обслуговування та експлуатація вагона, ППВ-1.1 Підготовка та приймання пасажирського вагона, Тема №3 «Обов'язки провідника пасажирських вагонів при явці на роботу, при прийомі та підготовці вагона до рейсу» (уроки №8-11).

«Охорона

пра

- Тема програми "Основи безпеки праці в галузі", урок №1 "Вимоги безпеки перед початком роботи".

Перелік навчально-виробничих робіт:

- **Вправа №1.** Перевірка справності вогнегасника;
- **Вправа №2.** Перевірка справності роботи датчиків (індикаторів розподільчого щита вагона);
- **Вправа №3.** Перевірка справності санвузла під час приймання вагона;
- **Вправа №4.** Забезпечення пасажирських вагонів з'ємним інвентарем, постільною білизною, предметами чайної торгівлі;
- **Вправа №5.** Дотримання норм забезпечення вагонів постільними речами, з'ємним інвентарем;
- **Вправа №6.** Забезпечення провідника інвентарем для виконання службових обов'язків;
- **Вправа №7.** Забезпечення пасажирських вагонів водою та паливом.

Список інформаційних джерел:

1. Інструкція провіднику пасажирських вагонів №ЦЛ – 0038.
2. Типова інструкція провіднику пасажирських вагонів.
3. Посадова інструкція провідника пасажирських вагонів.
4. Інструкція з охорони праці №394 провіднику пасажирських вагонів.
5. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України.
6. Типовий технологічний процес з надання послуг пасажиром та організації роботи залізничних вокзалів.
7. Гребенюк О.В. "Провіднику пасажирських вагонів". Посібник, К.-2014.
8. Електронні ресурси:
 - <https://wordwall.net/>
 - <https://learningapps.org/>
 - [Google- Forms](#)

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційна частина (5 хв.)

- Вітання та перевірка приєднання здобувачів освіти до відеоконференції на платформі Zoom;
- нагадування про алгоритм дій здобувачів освіти під час оголошення повітряної тривоги;
- нагадування про безпечну роботу з технічними засобами навчання.

II. Вступний інструктаж (35-45 хв.), формат проведення- Zoom-конференція

- Мотивація
- Повідомлення теми та завдань уроку
- Первинний інструктаж з охорони праці, дотримання безпеки праці під час приймання та експлуатації пасажирського вагона, правила перебування на залізничних коліях

Заповнення Google-форми про підтвердження проходження первинного інструктажу за темою уроку <https://forms.gle/6dU6dE1cRi5m6opB7>

- Повідомлення критеріїв оцінювання навчальних досягнень уроку виробничого навчання (оцінювання здійснюється за накопичувальною системою балів, які переводяться у 12-ти бальну систему оцінювання; картка досягнення здобувача освіти).
- Актуалізація базових знань

-Інтерактивна вправа 1. Порядок явки на роботу провідника пасажирського вагона: <https://wordwall.net/uk/resource/53978144>

- **Вправа №2** . «Перед рейсом провідник повинен:...»

- **Інтерактивна вправа №3.** Перевірка внутрішнього обладнання вагонів: <https://learningapps.org/display?v=pnrh3y1o523>

- Пояснення майбутньої роботи:
 - Аналіз конкретних виробничих ситуацій з метою виявлення рівня сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти
 - Ознайомлення з технічною та технологічною документацією
 - ✓ Інструкція провіднику пасажирських вагонів №ЦЛ – 0038;
 - ✓ Бланк обліку ЛУ-72;
 - ✓ Бланк відомостей ЛУ-73;
 - ✓ Денний забірний листок.

- Демонстрація навчального відео

https://drive.google.com/file/d/1ukfl01pP9_GvNtqPKiWHf8ePpZey8JIW/view?usp=share_link

- Демонстрація виконання вправ, у тому числі й інтерактивних (пояснення)

<https://wordwall.net/> <https://learningapps.org/>.

<https://learningapps.org/>

III. Поточний інструктаж (120-180 хв.), *самотійне виконання завдань практичного спрямування згідно з вказівками майстра в/н; мобільний онлайн контроль робочих місць в залежності від динаміки виконання завдань поточного інструктажу*

Список завдань практичного спрямування:

Вправа №1. Перевірка справності вогнегасника

<https://forms.gle/ef7hdZitnxfHDEtG6>

Вправа №2. Перевірка справності роботи датчиків (індикаторів розподільчого щита вагону)

<https://forms.gle/CfdJSve3ebpdvJ3Y8>

-Вправа №3. Перевірка справності санвузла під час приймання вагону

<https://learningapps.org/watch?v=puheg2qg523>

-Вправа №4. Забезпечення пасажирських вагонів з'ємним інвентарем, постільною білизною, предметами чайної торгівлі

<https://learningapps.org/display?v=pi1k4thhc23>

- **Вправа №5.** Дотримання норм забезпечення вагонів постільними речами, з'ємним інвентарем

<https://wordwall.net/uk/resource/54119876>

- **Вправа №6.** Забезпечення провідника інвентарем для виконання службових обов'язків

<https://learningapps.org/display?v=pjx7eamw323>

- **Вправа №7.** Забезпечення пасажирських вагонів водою та паливом

<https://learningapps.org/watch?v=pvq8e8itv23>

Навчально- виробнича робота (робота з інструкційно-технологічною карткою):

https://drive.google.com/file/d/1IMtG4V2NIYcUMCCftUbUsEeDLHkD8ibF/view?usp=share_link

IV. Заключний інструктаж (15-25 хв.), *формат проведення- Zoom-конференція*

- порівняння отриманих результатів уроку з очікуваними;
- аналіз типових помилок допущених під час виконання завдань;
- оцінка роботи здобувачів освіти під час уроку (*оцінка повідомляється індивідуально кожному здобувачу освіти засобами зв'язку*);
- оголошення теми наступного уроку.

Домашнє завдання: повторити до наступного уроку Інструкцію провіднику пасажирських вагонів №ЦЛ-0038, пункт 3.

Різниця між традиційним та інноваційним уроком виробничого навчання полягає у використанні різних методів та форм. Якщо під час підготовки до традиційного уроку застосовують словесні, наочні, частково-пошукові методи, то на інноваційному уроці – інтерактивні, кейс-методи, проблемні, методи розвитку творчих здібностей. Так само змінюються форми – на заміну груповим, бригадо-ланковим, індивідуальним та парним приходять інтегровані, кооперативні, співнавчання та взаємонавчання [36, 58].

Також важливим елементом формування професійних компетентностей є позаурочні заходи фахової майстерності. Під позакласними заходами фахової майстерності розуміють спеціальні заходи професійного напрямлення, які проводяться в позаурочний час, не завжди передбачені навчальною програмою,

мають специфічні форми, методи та прийоми проведення й організуються на принципі добровільної участі в них здобувачів освіти. Позаурочні заходи в межах професійно-проактивної підготовки мають не лише формувати професійні компетентності, а й мотивувати до майбутньої професійної діяльності, сприяти збільшенню цікавості до майбутньої професії. Приклад позаурочного заходу представлений нижче [40, 52].

План позаурочного заходу:

Prof-meeting: «Рейс до професійного успіху: провідники пасажирського вагона на шляху до нових висот».

Мета: вмотивувати здобувачів, майбутніх провідників пасажирського вагону до працевлаштування за їхньою професією завдяки акцентах на позитивних сторонах такого професійного досвіду, продемонструвати користь від набуття професійних компетентностей провідника пасажирського вагону.

Слайд 1: Вітаю вас, шановні здобувачі, шановні колеги та гості нашого заходу! Сьогодні ми з вами вирушаємо в рейс, в нову подорож і, як ви вже здогадалися, сьогодні я — провідниця вашого вагону. На цьому шляху нас очікують нові знайомства та приємне спілкування, сьогодні ми будемо вітатися та прощатися, спостерігати за краєвидами з вікна під стукіт коліс потяга і прямувати нашим рейсом лише вгору, до нових висот.

Слайд 2: Наша пасажирка, з якою ми познайомимось — Любов Вікторівна. Любов Вікторівна — професіонал своєї справи. Вже 17 років вона працює провідником пасажирського вагону та завітала на наш prof-meeting, аби поділитися своїм робочим досвідом, розкрити невідому нам сторону цієї професії, розказати цікаві історії та випадки на робочому місці та відповісти на ваші питання. Вітаємо, Любове Вікторівно! Розкажіть, будь ласка, про свою роботу та де ви працювали раніше....

Шановні, чи є у вас питання до Любові Вікторівни?

Орієнтовні питання:

Чому ви обрали саме цю професію?

Що вам найбільше запам'яталось за роки роботи?

Які плюси вашого вибору професії?

Чи справді робота провідника пов'язана з подорожами?

Під час професійно-практичній підготовці дуже важливу роль відіграє вмотивованість здобувачів освіти на формування професійних навичок та компетентностей. Тому майстру виробничого навчання потрібно на початку заняття дати вступну мотивацію, протягом всього заняття підтримувати її та в кінці провести заключну мотивацію [30]. В даному розділі буде представлено мотиваційні технології під час уроку виробничого навчання «Володіння основами психології спілкування з пасажирями».

Заклади професійно-технічної освіти відрізняються від загальноосвітніх та вищих навчальних закладів чітко сформованою практичною частиною навчання, яке не йде в розріз із теоретичною [26]. Зазвичай, здобувачі освіти вмотивовані до працевлаштування за майбутньою професією або суміжною, але не завжди, що вимагає додаткової мотивації саме для такого контингенту. В таблиці 1.3 наведено способи реалізації мотивації під час уроку виробничого навчання «Володіння основами психології спілкування з пасажирями».

Таблиця 2.1.

Способи реалізації мотивації під час уроку виробничого навчання «Володіння основами психології спілкування з пасажирями»

Способи реалізації різних видів мотивації	Зовнішня мотивація	Внутрішня мотивація
1	2	3
Вступна мотивація	-	Актуалізація поняття

		<p>“конфлікт”, “особистість”, “емоція” та чому вона виникає, прив’язка конфліктів до професійного життя та обговорення користі від вміння розв’язувати конфлікти, контролювати свої емоції, зчитувати емоції інших людей</p>
Поточна мотивація		<p>Сьогодні на занятті ми з вами спробуємо виконати різноманітні практичні конфліктні ситуації, зверніть на це увагу, бо конфлікти можуть відбуватись не лише в професійному, але й у повсякденному житті.</p>
Заключна мотивація	<p>Під час обговорення та вирішення ситуативних вправ вмотивувати здобувачів, які вміло знаходять рішення.</p>	<p>Наголосити на користі вміння вирішувати конфлікти, контролювати свої емоції та знаходити спільну мову з пасажирями під час виконання професійних обов’язків провідника пасажирського вагону</p>

Таким чином, підтримуючи мотивацію слухачів протягом усього заняття, можна зберігати цікавість їх до теми, та отримати результат, який в подальшому також можна використовувати в якості мотивації, нагадуючи слухачеві, що він отримав відмінний результат, виконавши точно та ретельно завдання.

2.2.1 Мета, принципи, зміст формування компетентностей провідника пасажирського вагону

Основною метою формування компетентностей провідника пасажирського вагону є підготовка висококваліфікованого фахівця, здатного забезпечити безпеку та комфорт пасажирів під час поїздки, надавати якісні послуги, а також ефективно виконувати свої професійні обов'язки в складних умовах роботи.

Основні принципи формування компетентностей:

- комплексний підхід: формування як загальнокультурних, так і професійно-специфічних компетентностей;
- орієнтація на практику: зв'язок теоретичних знань з практичними навичками;
- індивідуальний підхід: врахування особливостей кожного здобувача освіти;
- безперервність навчання: постійне підвищення кваліфікації та адаптація до змін у галузі.

Професійно-практична підготовка полягає в оволодінні здобувачами освіти ключових, професійних компетентностей, застосовуванні здобутих професійно-теоретичних знань у продуктивній діяльності за обраною професією [31].

Компетентності провідника можна розділити на кілька блоків:

Професійні компетентності (hard skills):

- знання будови вагону, правил експлуатації, безпеки, електрообладнання, вентиляційної у вагоні;
- навички обслуговування пасажирів, перевірка квитків, надання першої допомоги.

Загальнокультурні компетентності (soft skills)::

- комунікативні навички, навички спілкування з пасажирями, вирішення конфліктів;
- соціальні навички (вміння працювати в колективі, бути толерантним, ввічливим, мультизадачним);
- творче та креативне мислення;
- інформаційні навички (шукати, аналізувати інформацію, робити висновки);
- навички саморозвитку (навчання протягом життя).

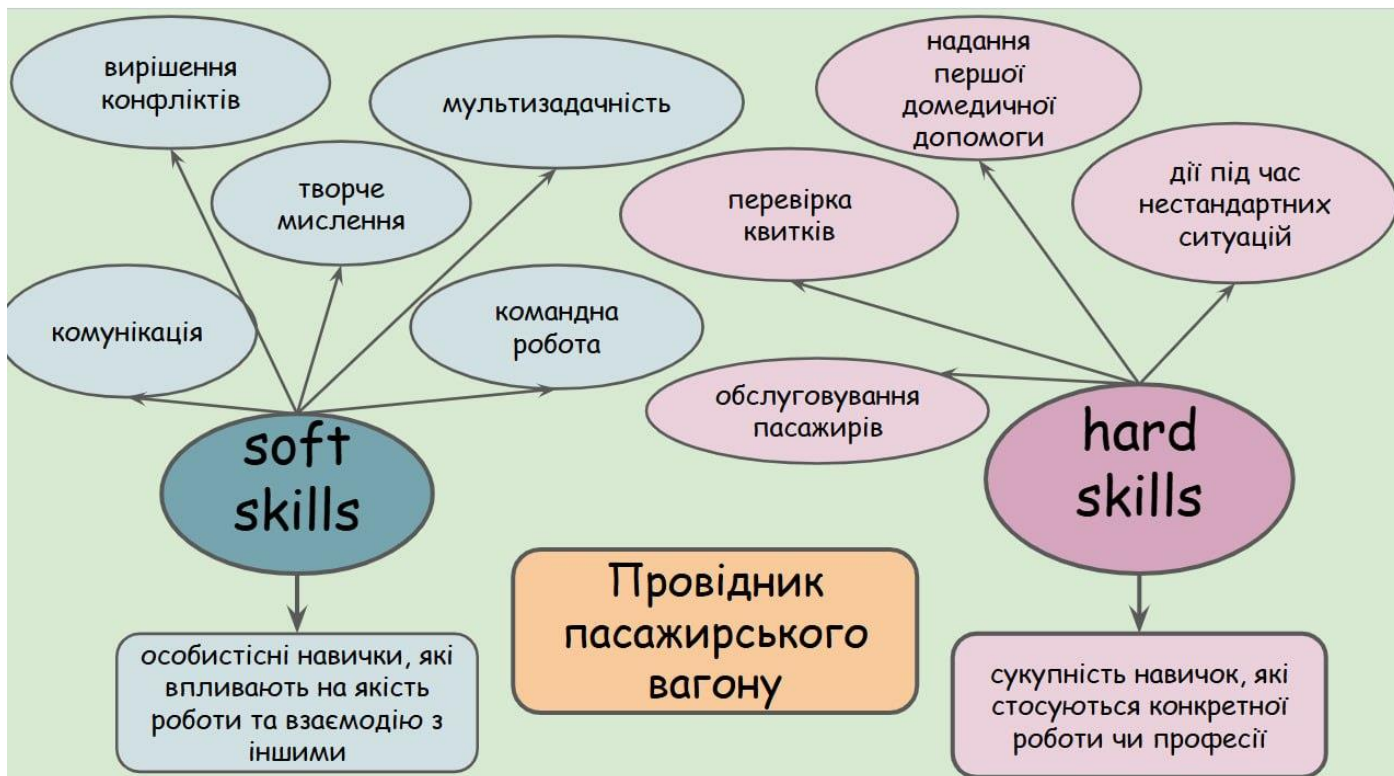

Рис. 2.4. Формування soft та hard skills у процесі професійно-практичної підготовки провідника пасажирського вагону.

2.2.2. Методи та засоби формування компетентностей провідника пасажирського вагону

Формування компетентностей провідника пасажирського вагону – це комплексний процес, що включає в себе теоретичну, практичну підготовку та розвиток особистісних якостей. Компетентний провідник пасажирського вагону – це не лише знавець правил і норм, а й вмілий комунікатор, здатний забезпечити

комфортні умови поїздки та безпечні умови для пасажирів. Для досягнення цієї мети можна використовувати такі методи та засоби:

- проєктна діяльність: розробка та реалізація проєктів, спрямованих на покращення якості обслуговування пасажирів;
- метод кейсів: аналіз реальних ситуацій, що виникають під час роботи провідника, обговорення можливих рішень;
- електронне навчання: використання онлайн-платформ для проведення занять, тестів, симуляцій;
- інтерактивні завдання, тести, вікторини, конкурси.

У процесі професійно-практичної підготовки задля досягнення результату, відповідно до вимог сучасності, потрібно використовувати інноваційні засоби. Інноваційні засоби навчання – це сучасні технології та підходи, які використовуються для покращення процесу навчання. Вони допомагають зробити освіту більш інтерактивною, цікавою та ефективною. Завдяки їм, здобувачі освіти можуть активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, досліджувати нові теми та розвивати свої навички [53,54].

Основні категорії інноваційних засобів навчання:

- інформаційно-комунікаційні технології (комп'ютери та ноутбуки, планшети та смартфони), які дають доступ до наочного матеріалу, презентацій, посібників, курсів, освітніх платформ;
- інтерактивні дошки, які поєднують функції дошки та комп'ютера, дозволяють створювати динамічні презентації, малювати, записувати;
- онлайн-платформи, модульні курси, вебінари, лекцій;
- віртуальна та доповнена реальність (наприклад, використання 3D-об'єктів під час уроку виробничого навчання);
- гейміфікація (використання ігрових елементів – змагання, гри під час уроків виробничого навчання) [13, 33].

Рис. 2. 5. Цифрова платформа “Світ професій”, професія — провідник пасажирського вагону

Елементи сигналізації та сигнального обладнання

Сигнал - це умовний видимий чи звуковий знак, за допомогою якого подається певний наказ.

Нижче наведені терміни сигнального обладнання та елементи переводу стрілок:

Натисніть на інтерактивні елементи, щоб ознайомитись з елементами сигналізації та сигнального обладнання.

Рис. 2.6. Приклад матеріалу із сайту «Професійна освіта онлайн»

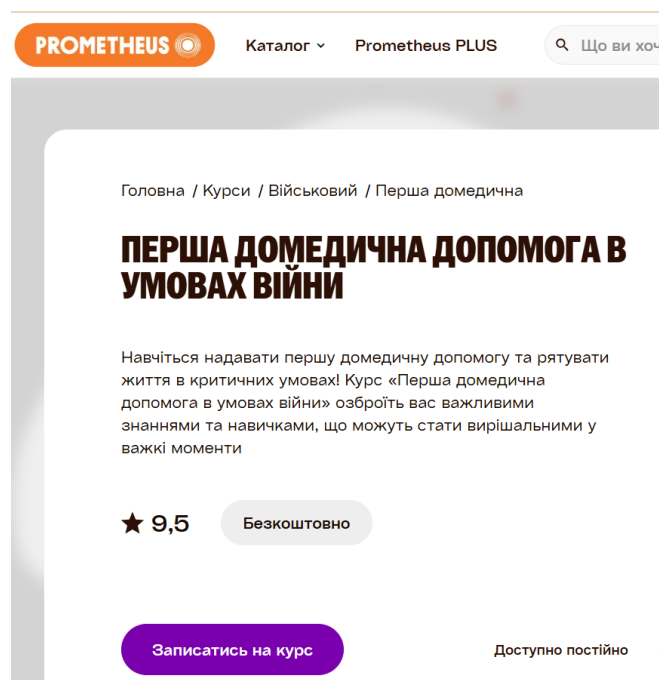

Рис. 2.7. Додаткові курси на сайті “Prometheus”

Окрім використання матеріалів із сайтів, які орієнтовані на профтехнічну освіту, доцільне використання матеріалу із офіційного сайту “Укрзалізниці”. Цей сайт постійно оновлюється, забезпечуючи доступ до найсвіжіших даних про технології, процедури та вимоги, що діють на підприємстві. Це дозволяє підготувати майбутніх фахівців до реальних умов роботи. На сайті представлена широка гама матеріалів, що охоплюють різні аспекти діяльності залізничного транспорту: від історії та структури до сучасних технологій та перспектив розвитку. Це допомагає здобувачам освіти отримати повне уявлення про професію залізничника. Матеріали сайту часто містять практичні приклади, схеми, інструкції та інші навчальні матеріали, які допомагають студентам закріпити теоретичні знання.

ПАСАЖИРСЬКИЙ КУПЕЙНИЙ ВАГОН
 мод. 61-779 (з чотирьохмісним купе, 40 місць)

СХЕМИ ВАГОНІВ ПОЇЗДА ВИРОБНИЦТВА HYUNDAI ROTEM
 HRSC2 HYUNDAI ROTEM TRAIN SEATING PLAN

Країна-виробник:
 ПІВДЕННА КОРЕЯ

Кількість вагонів
 у складі поїзда: 9

Довжина
 рухомого
 складу: 200
 М

Максимальна швидкість:
 160
 км/год

Кількість місць I класу:
 168

Кількість місць II класу:
 411

ВАГОН № 1
 II клас
 CARRIAGE № 1
 class II

ВАГОН № 2, 5, 8
 I клас
 CARRIAGE № 2, 5, 8
 class I

ВАГОН № 3
 II клас
 CARRIAGE № 3
 class II

ВАГОН № 4, 6, 7
 II клас
 CARRIAGE № 4, 6, 7
 class II

ВАГОН № 9
 II клас
 CARRIAGE № 9
 class II

□ – місця розташування розеток

Рис. 2.7. Приклади матеріалів із офіційного сайту “Укрзалізниці”

Такі методи та засоби матимуть свої переваги – збільшення залученості учнів, індивідуалізація навчання, розвиток навичок 21 століття (критичне

мислення, креативність, співпраця, комунікація), підготовка до життя в цифровому світі [50].

2.3. Критерії сформованості професійних компетентностей провідника пасажирського вагону

Результатом сформованості професійних компетентностей є кваліфікований працівник, який задовольняє роботодавця по закінченню навчання.

Ключові критерії сформованості компетентностей провідника:

- знання будови вагону: провідник повинен детально знати будову пасажирського вагону, його системи та обладнання;
- знання правил: глибоке розуміння правил технічної експлуатації залізниць, правил перевезень пасажирів, правил пожежної безпеки та дій в екстремальних ситуаціях;
- знання першої допомоги: вміння надати першу медичну допомогу в різних ситуаціях;
- знання маршрутів: знання географії маршрутів та розташування станцій;
- обслуговування пасажирів: вміння ефективно спілкуватися з пасажирами, надавати їм інформацію, вирішувати виникаючі проблеми;
- забезпечення безпеки: здатність забезпечувати безпеку пасажирів під час поїздки, вміння діяти в екстремальних ситуаціях;
- технічні навички: вміння користуватися службовими розкладами, приладами, обладнанням у вагоні;
- організаційні навички: вміння планувати роботу, дотримуватися розпорядку дня;
- комунікабельність: вміння легко встановлювати контакт з різними людьми;
- стресостійкість: здатність зберігати спокій в складних ситуаціях;

- відповідальність: усвідомлення важливості своєї роботи та готовність нести за неї відповідальність;
- ввічливість: вміння спілкуватися з пасажиром ввічливо та тактовно;
- толерантність: терпимість до різних людей та культур [15].

Світ змінюється, і вимоги до професії провідника також змінюються. Тому важливо забезпечити постійний розвиток компетентностей. Це можна досягти за допомогою:

- регулярних тренінгів та семінарів: ознайомлення з новими технологіями, правилами та стандартами;
- сертифікації: підтвердження рівня кваліфікації та професійних знань.
- mentoring: наставництво досвідчених провідників для нових співробітників [12].

Крім основних критеріїв, потрібно зважати на засвоєння компетентностей під час уроків виробничого навчання. Нижче представлені критерії оцінювання провідника пасажирського вагону під час професійно-практичної підготовки [17].

Табл. 2.2. Критерії з професії 5112
«Провідник пасажирського вагона», кваліфікація: провідник пасажирського вагона

Бали	Уміє
I рівень – початковий	
1	<p>Здобувач освіти за допомогою майстра виробничого навчання, наставника виробничої практики, інструктора, відтворює на рівні розпізнавання окремі компоненти професійних знань та виконує окремі елементи навчально-виробничих робіт. При виконанні роботи допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні виробничих дій, в прийомах праці та технологічних операціях. Результат виконаної роботи не відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
2	Здобувач освіти за допомогою майстра виробничого навчання, наставника

	<p>виробничої практики, інструктора, відтворює на рівні розпізнавання окремі компоненти професійних знань та виконує окремі елементи навчально-виробничих робіт. При виконанні роботи допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні виробничих дій, в прийомах праці та технологічних операціях.</p> <p>Результат виконаної роботи істотно не відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
3	<p>Здобувач освіти безсистемно, на рівні розпізнавання, відтворює окремі компоненти професійних знань, що необхідні для виконання навчально-виробничих робіт. За допомогою майстра виробничого навчання планує виробничі дії та виконує частину навчально виробничих робіт. При виконанні роботи допускає значну кількість помилок в організації робочого місця, в прийомах праці та технологічних операціях, самостійно виправляти не може.</p> <p>Результат виконаної роботи не відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Потребує допомоги і контролю в дотриманні безпеки праці.</p>
II рівень - середній	
4	<p>Здобувач освіти без достатнього розуміння відтворює компоненти професійних знань та недостатньо усвідомлено виконує основні прийоми і технологічні операції. З частковою допомогою майстра виробничого навчання, наставника виробничої практики, інструктора організовує робоче місце, планує виробничі дії та виконує навчально-виробничі роботи. При виконанні роботи допускає помилки, які самостійно не може виправити.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає мінімальним вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
5	Здобувач освіти без достатнього розуміння відтворює основні компоненти

	<p>професійних знань та недостатньо усвідомлено виконує навчально-виробничі роботи. За частковою допомогою майстра виробничого навчання організовує робоче місце, планує виробничі дії та виконує навчально-виробничі роботи. Неусвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням технологічного процесу. При виконанні роботи допускає помилки, які самостійно виправити не може. Результат роботи відповідає низькому рівню кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу. В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці</p>
6	<p>Здобувач освіти без достатнього розуміння відтворює значну кількість компонентів професійних знань що необхідні для виконання навчально-виробничих робіт. За консультативною допомогою майстра виробничого навчання організовує робоче місце, планує виробничі дії та виконує навчально-виробничі роботи. Не усвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням технологічного процесу. При виконанні роботи допускає помилки, які частково може виправити за допомогою майстра виробничого навчання. Результат виконаної роботи відповідає низькому рівню кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу. В окремих випадках потребує консультативної допомоги в організації робочого місця та дотриманні правил безпеки праці.</p>
<p>III рівень - достатній</p>	
7	<p>Здобувач освіти з розумінням відтворює основні професійні знання та правильно виконує основні прийоми і технологічні операції, що необхідні для даної роботи. Організовує робоче місце, планує виробничі дії та виконує навчально- виробничі роботи за учнівськими нормами часу. Достатньо усвідомлено користується технічною та конструкторсько-технологічною документацією. Застосовує основні прийоми самоконтролю виробничих дій та методи контролю за якістю. Потребує консультації майстра виробничого навчання. При виконанні навчально-виробничих робіт допускає несуттєві помилки і неточності, які частково може виправити. Результат роботи в цілому відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу. Дотримується правил безпеки праці</p>

8	<p>Здобувач освіти з розумінням відтворює основні професійні знання та правильно виконує основні прийоми і технології, що необхідні для даної роботи. Самостійно організовує робоче місце, планує та виконує навчально-виробничі роботи за учнівськими нормами часу. Достатньо усвідомлено користується технічною та конструкторсько-технологічною документацією, що надається. Застосовує основні прийоми самоконтролю виробничих дій та методи контролю за якістю роботи. При виконанні роботи допускає несуттєві помилки, які може виправити. Результат виконаної роботи в цілому відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Дотримується норм витрат матеріалів, ресурсів та правил безпеки праці.</p>
9	<p>Здобувач освіти володіє основними професійними знаннями та правильно виконує переважну більшість прийомів і технологічних операцій, що необхідні для даної роботи. Самостійно в цілому правильно організовує робоче місце,</p> <p>планує та виконує навчально-виробничі роботи за учнівськими нормами часу. Усвідомлено користується технічною та конструкторсько-технологічною документацією. Може розробляти окремі її види.</p> <p>Правильно застосовує основні прийоми самоконтролю виробничих дій та методи контролю за якістю роботи. При виконанні роботи допускає несуттєві помилки, які виправляє. Результат виконаної роботи в цілому відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Дотримується норм витрат матеріалів, енергоресурсів та правил безпеки праці.</p>
IV рівень – високий	
10	<p>Здобувач освіти володіє професійними знаннями в обсязі, що передбачений навчальною програмою та самостійно, правильно, впевнено виконує прийоми і технологічні операції, що необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми та учнівським нормам часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-виробничі роботи у відповідності до вимог технічної та конструкторсько-технологічної документації, яка передбачена навчальною програмою. Вміє розробляти окремі її види.</p> <p>Дотримується нормативів витрат матеріалів та інших ресурсів. Виявляє елементи професійної культури та прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі. В процесі роботи може допускати окремі</p>

	<p>неточності, які самостійно виправляє. Результат виконаної роботи в цілому відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Раціонально організовує робоче місце та дотримується правил безпеки праці.</p>
11	<p>Здобувач освіти володіє професійними знаннями в повному обсязі та самостійно, правильно, впевнено виконує всі прийоми, технологічні операції, що необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми та учнівським нормам часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-виробничі роботи у відповідності до вимог технічної та конструкторсько-технологічної документації, яка передбачена навчальною програмою. Вміє самостійно розробляти окремі її види та обирати оптимальний варіант виконання навчально- виробничих робіт. Зразково дотримується нормативів витрат матеріалу та інших ресурсів. Правильно і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю виробничих дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури та виявляє прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі. В процесі роботи припускається незначних неточностей, які самостійно виявляє і виправляє. Результат виконаної роботи повністю відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу.</p> <p>Забезпечує високий рівень організації праці та дотримання правил безпеки праці.</p>
12	<p>Здобувач освіти володіє системними професійними знаннями в повному обсязі та бездоганно виконує всі прийоми і технологічні операції, що необхідні для виконання конкретної роботи в межах навчальної програми. Повністю виконує або перевиконує учнівські норми часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально- виробничі роботи у повній відповідності до вимог технічної та конструкторсько-технологічної документації. Вміє самостійно розробляти її види та обирати оптимальний варіант виконання навчально- виробничих робіт. Знаходить шлях зменшення витрат матеріалів та інших ресурсів, що не впливають на якість. Впевнено і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю виробничих дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури та виявляє прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі.</p>

	<p>Результат виконаної роботи повністю відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії провідник пасажирського вагона та учнівським нормам часу або може бути краще їх.</p> <p>Забезпечує високий рівень організації праці і робочого місця, зразкового дотримання правил безпеки праці</p>
--	--

Комплексний підхід до критеріїв сформованості професійних компетентностей допоможе в результаті отримати кваліфікованого працівника.

Висновки до розділу 2

Наведений розділ описує особливості процесу професійно-практичної підготовки у даному закладі. Заклад демонструє здатність адаптуватися до змінних умов ринку праці, постійно оновлюючи перелік професій та спеціальностей, які він пропонує. Це свідчить про його гнучкість та орієнтацію на потреби суспільства.

У закладі активно використовуються сучасні педагогічні технології, такі як дистанційне навчання, інтерактивні методи, проєктна діяльність. Це дозволяє зробити навчальний процес більш ефективним та цікавим для здобувачів освіти. Тісна співпраця з підприємствами залізничного транспорту забезпечує практичну спрямованість навчання та гарантує, що випускники закладу мають необхідні компетенції для успішної роботи.

Також у розділі 2 представлено інноваційні педагогічні розробки, які допоможуть сформулювати професійні компетентності провідника пасажирського вагона під час професійно-практичної підготовки. Зосереджено увагу на актуальності розробок відповідно до вимог сучасності.

Задля вдалого формування професійні компетентності використаний широкий спектр педагогічних інструментів, які можуть бути використані для ефективного навчання, включаючи конспекти уроків, навчальні програми, тести, презентації та інтерактивні матеріали. Підкреслюється важливість розвитку практичних навичок у майбутніх провідників через виконання різноманітних завдань, симуляцій та реальних проєктів. Також наголошується на важливості розвитку таких загальнокультурних компетентностей, як комунікативні навички,

стресостійкість, ввічливість та толерантність. У розділі пропонується комплексний підхід до формування компетентностей, який включає в себе уроки виробничого навчання, позаурочні заходи та заходи фахової майстерності.

Загалом, розділ демонструє, що сучасна професійна освіта для провідників пасажирських вагонів потребує інноваційних підходів, які дозволяють підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати свої обов'язки та адаптуватися до змінних умов роботи.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРОВІДНИКІВ ПАСАЖИРСЬКОГО ВАГОНУ

3.1. Загальні питання організації експериментального дослідження

Розробка плану педагогічного дослідження та програми часткового педагогічного експерименту щодо перевірки гіпотези дослідження.

Підготовчий етап:

1. визначення теми, об'єкту та предмету дослідження;
2. аналіз науково-методичної літератури та нормативно-правових документів щодо підготовки провідників пасажирського вагону;
3. формулювання гіпотези та завдань дослідження;
4. розробка моделі професійно-практичної підготовки з акцентом на інтеграцію теорії та практики [16].

Констатувальний експеримент:

1. проведення вхідного тестування здобувачів освіти з метою визначення рівня сформованості їхніх професійних компетентностей до початку експерименту, проведення вхідного тестування щодо працевлаштування та вмотивованості відносно майбутньої професії;
2. спостереження за навчальним процесом під час практичної підготовки, відвідування уроків виробничого навчання на підприємстві, відвідування уроків виробничого навчання онлайн.

Формувальний експеримент:

Впровадження розробленої педагогічної моделі в експериментальну групу:

- застосування рольових ігор для відпрацювання взаємодії з пасажирами;

- моделювання реальних робочих ситуацій (робота з конфліктними пасажирями, надання першої допомоги тощо);
- проведення майстер-класів із професійного спілкування, охорони безпеки та вирішення конфліктних ситуацій;
- організація самостійної роботи студентів над розв'язанням професійних кейсів;
- проведення PROF-челенджів, круглих столів, PROF -meeting (зустрічі, діалоги) за участі досвічених спеціалістів АТ “Укрзалізниця” з метою мотивації та активізації інтересу до майбутньої професії.

Контрольний експеримент:

- проведення підсумкового тестування студентів для оцінки рівня їхніх професійних компетентностей після впровадження програми;
- порівняння результатів експериментальної та контрольної групи з використанням статистичних методів;
- аналіз динаміки змін у рівні компетентностей та їхньої залежності від використаних методів навчання;
- аналіз динаміки змін у мотивації до працевлаштування та цікавості до майбутньої професії.

Узагальнення та впровадження результатів:

- узагальнення отриманих результатів, написання висновків дослідження;
- розробка рекомендацій для викладачів та майстрів виробничого навчання щодо використання інтерактивних методів у професійній підготовці провідників;
- впровадження рекомендацій у навчальні плани та програми підготовки провідників пасажирського вагону.

Очікувані результати:

- підвищення рівня професійних компетентностей студентів експериментальної групи;
- підтвердження ефективності інтеграції теоретичної та практичної підготовки;

- розробка методичних рекомендацій для покращення професійної підготовки провідників пасажирських вагонів
- збільшений відсотковий показник працевлаштування здобувачів освіти закладу.

Критерії оцінювання експерименту:

- показники рівня професійних компетентностей: знання нормативних документів, уміння взаємодіяти з пасажирами, надавати першу медичну допомогу, вирішувати конфліктні ситуації, тощо;
- порівняльний аналіз до та після формульованого експерименту;
- мотивація до майбутнього працевлаштування здобувачів освіти на посади провідників пасажирського вагону або суміжні залізничні професії [1].

3.2. Впровадження інноваційної системи формування професійних компетентностей в процес професійно-технічної підготовки провідників пасажирського вагону

В основу побудови змісту та організації процесу професійно-практичної підготовки покладено компетентнісний підхід, відповідно до якого кінцевим результатом є сформовані професійні компетентності, які сприятимуть здатності здобувачів освіти застосовувати свої уміння та навички в професійних ситуаціях, нести відповідальність за свої дії, брати повноцінну участь в житті суспільства [16, 24].

Професійно-практична підготовка проводиться паралельно із іншими видами підготовки (професійно-теоретичною, загальнопрофесійною, загальноосвітньою). Виробниче навчання, на яке відводиться 39% професійно-практичної підготовки з даної кваліфікації, проводилось на виробничих ділянках підприємства АТ “Укрзалізниця”. Виробнича практика, на яку відводиться 61% часу всієї професійно-практичної підготовки з даної кваліфікації, була організована на підприємстві АТ “Укрзалізниця” для практичного закріплення знань, умінь та навичок, одержаних у процесі виробничого навчання з професії [3].

В результаті педагогічного спостереження можна зробити висновок, що протягом процесу професійно-практичної підготовки та виробничого навчання здобувачі були більш зацікавлені в практичних завданнях на підприємстві, ніж у завданнях онлайн, так як підготовка відбувалась у змішаному форматі. Спілкування з фахівцями та спеціалістами зацікавлювало та мотивувало здобувачів, застосування практичних навичок мотивувало до подальшого працевлаштування та досягнення професіоналізму.

Рис 3.1. Професійно-практична підготовка провідника пасажирського вагону

Для подання результатів дослідження з формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону скористуємось табличними та графічними методами, що дозволяють чітко відобразити отримані дані та зробити їх наочними для аналізу, який проводився завдяки діагностичним анкетуванням, вхідним та вихідним тестуванням [29].

Вхідне та вихідне анкетування проводилось у GoogleForms у формі тестів, де були використані різні типи завдань, спрямовані на перевірку опанування професійних компетентностей: питання з однією правильною відповіддю, з декількома правильними відповідями, на відповідності, питання, що потребує розгорнутої відповіді.

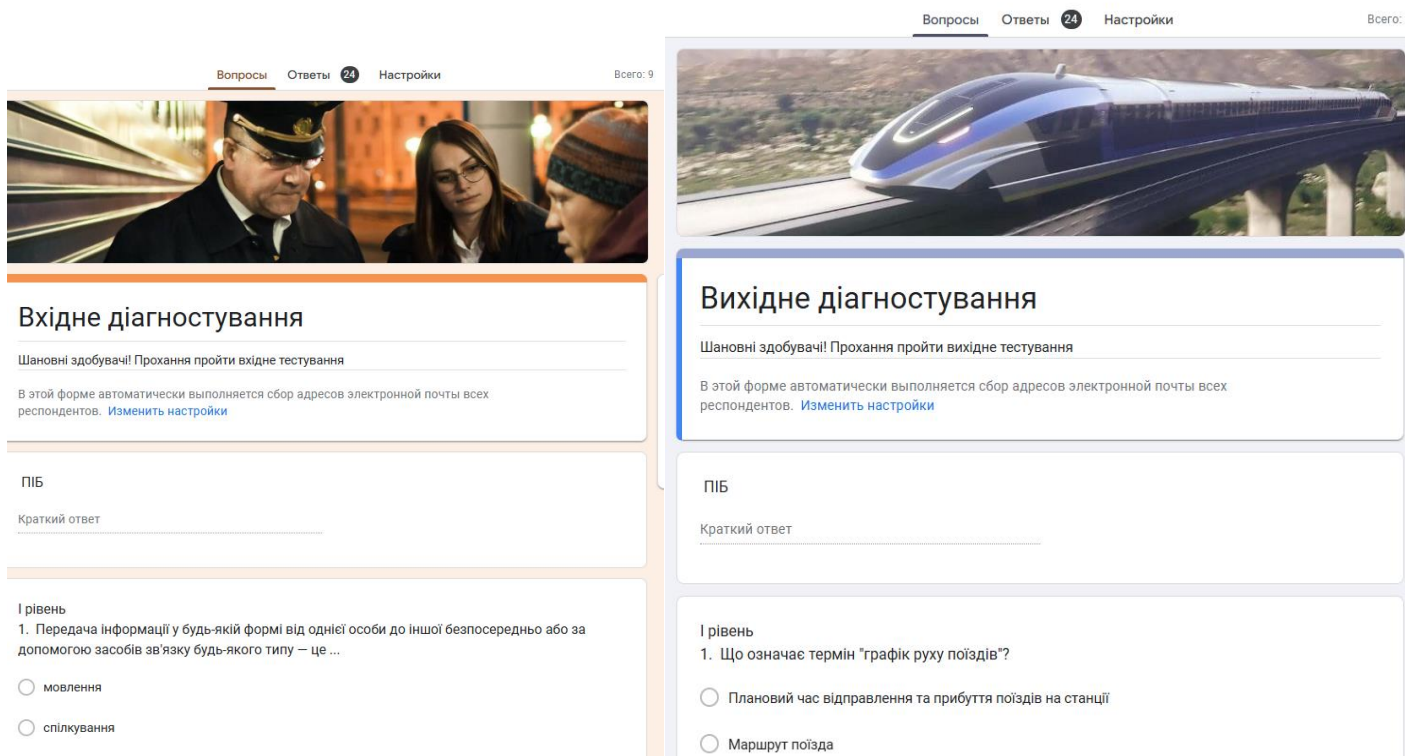

Рис 3.2. Вхідне та вихідне тестування для перевірки рівня опанованих компетентностей провідниками пасажирських вагонів

За даними опитування була створена наочна таблиця, яка відсотково показала різницю між вхідним та вихідним тестуванням. З цих даних можна зробити висновок, що впровадження інноваційної системи позитивно впливає на мотивацію майбутніх провідників пасажирського вагону та формування їх професійних компетентностей.

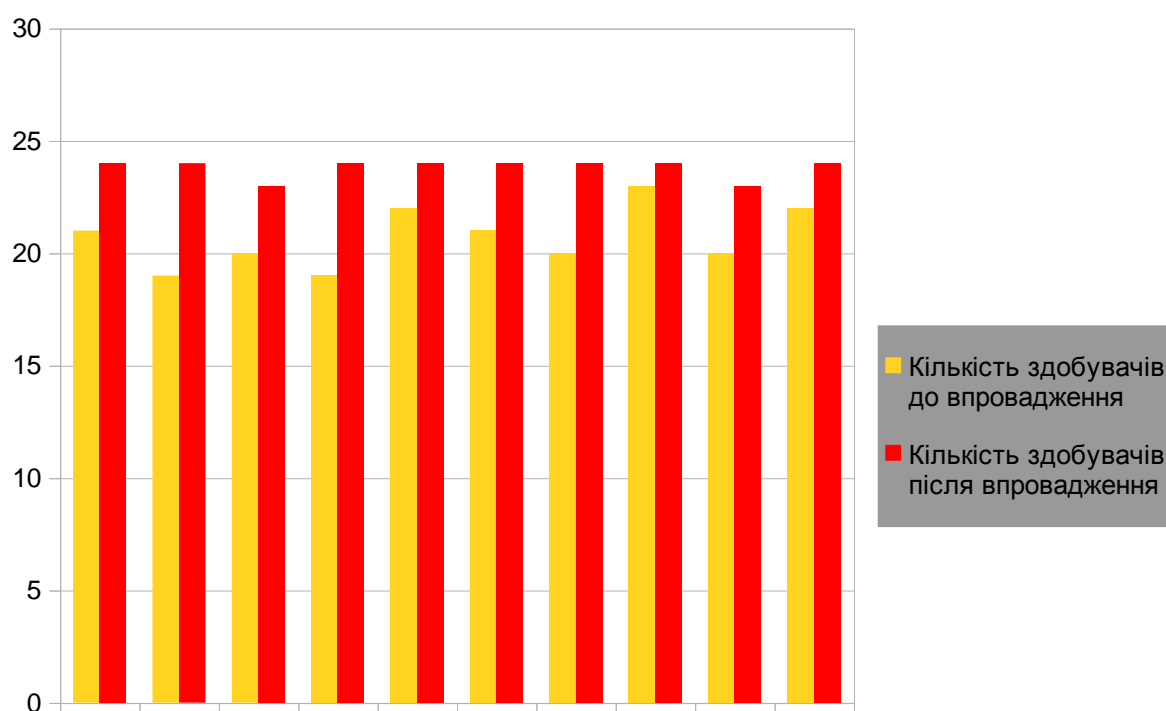
Табл. 3.1. Рівень опанованих компетентностей провідниками пасажирських вагонів

Позначення	Професійна компетентність	До впровадження, вхідне тестування (кількість здобувачів, що отримали результати на високому, достатньому, середньому рівні)	Після впровадження, вихідне тестування (кількість здобувачів, що отримали результати на високому, достатньому, середньому рівні)	Збільшення рівня, %
ППВ-1.1.	Підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу	21	24	14%
ППВ 1.2	– Нагляд та експлуатація механічного внутрішнього обладнання на шляху прямування і	19	24	26%
ППВ 1.3	– Нагляд та експлуатація електричного обладнання на шляху	20	23	15%

		прямування			
ППВ 1.4	–	Вимоги електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона	19	24	26%
ППВ 1.5	–	Технічне обслуговування пасажирського вагона в пункті оборту	22	24	9%
ППВ 2.1	–	Обслуговування пасажирів в пунктах формування та оборту	21	24	16%
ППВ 2.2	–	Володіння основами транспортної географії	20	24	20%
ППВ 2.3	–	Обслуговування пасажирів на шляху прямування	23	24	4 %
ППВ 2.4	–	Володіння основами психології спілкування з пасажирами	20	23	15%
ППВ 2.5	–	Дії провідника при нестандартних ситуаціях	22	24	9%
ППВ 2.6	–	Надання першої (долікарської)	22	24	9%

За даними спостереженнями також була створена діаграма, яка наочно демонструє прогрес освоєння професійних компетентностей здобувачами освіти.

Рис. 3.3. Рівень опанованих компетентностей провідниками пасажирських вагонів до впровадження інноваційних методик та технологій навчання та після впровадження

Також проводилось вхідне та вихідне опитування щодо майбутнього працевлаштування здобувачів освіти, що є також важливим показником. Результати можна спостерігати в діаграмі нижче.

Рис. 3.4. Результати опитування здобувачів освіти щодо майбутнього працевлаштування

Під час дослідження також були застосовані методи опитування, анкетування, інтерактивних завдань, вікторин у процесі професійно-практичної підготовки провідників пасажирського вагону.

Конфлікти [ред.](#)

15 запитань 12 учасників 57.93% ср. результат

ВІДКРИТИ ТЕСТ XLS ЗАГАЛЬНИЙ XLS ПО ЗАВДАННЯМ

Домашнє завдання закінчилось 24 жовтня 17:00

Результати учнів **Запитання** Сортувати за: Результатом

Ім'я	Оцінка	Бали	Результат
Юля Андреева	12	15 з 15 балів	100% Результат
Метелін Денис	12	15 з 15 балів	100% Результат
Тацион Софія	9	11,5 з 15 балів	76.67% Результат
Хоменко Карина	9	11,25 з 15 балів	75% Результат
Юлія Андреева	9	11,17 з 15 балів	74.47% Результат
Вероніка Маганинець	8	9,84 з 15 балів	65.6% Результат
Дегтярева Марія	7	8,25 з 15 балів	55% Результат
Хоменко Карина	6	7,92 з 15 балів	52.8% Результат
Головащенко Михайло	5	6,42 з 15 балів	42,8% Результат

Рис. 3.5. Приклади поточного тестування у процесі професійно-практичної підготовки провідників пасажирського вагону на сайті “На урок”

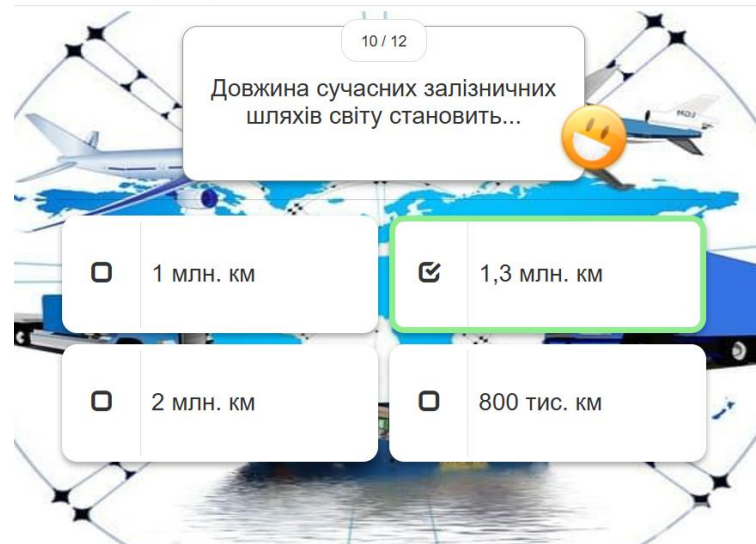
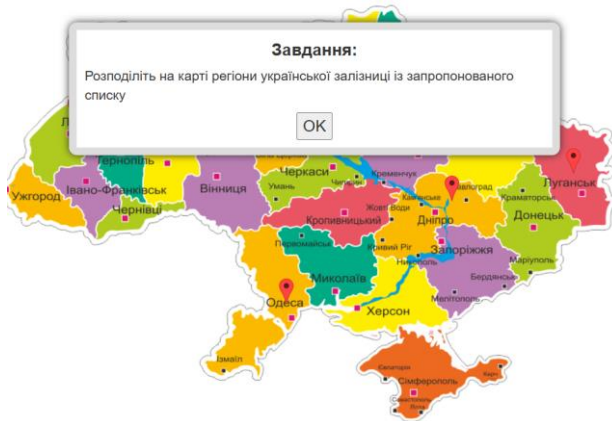
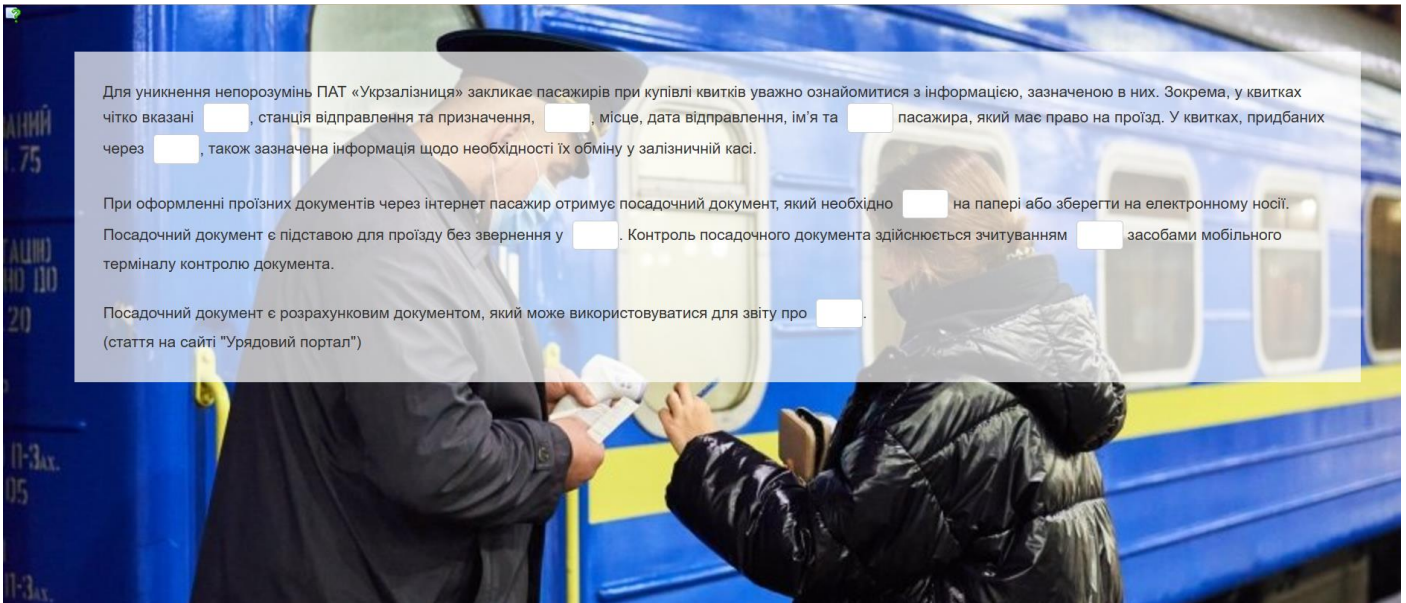

Рис. 3.6, 3.7, 3.8., 3.9. Приклади інтерактивних завдань у процесі професійно-практичної підготовки провідників пасажирського вагону на платформах LearningApps та Kahoot

Методом експерименту було впроваджено інноваційні заходи, такі, як PROF-челенджі, майстер-класи за участю партнера закладу - філії “Пасажирська компанія” АТ “Укрзалізниця”, які сприяли формуванню hard skills та професійних компетентностей майбутніх провідників. Також відбулися онлайн-діалоги із залученням досвідчених працівників філії, що сприяли формуванню їхнього практичного досвіду та мотивували до майбутньому працевлаштування.

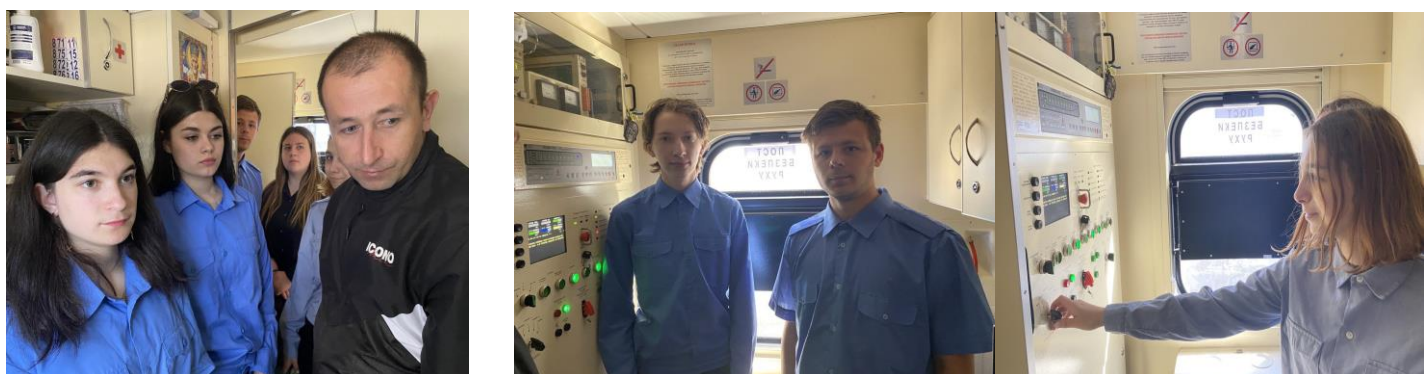

Рис. 3.10. PROF-челенджі «Перевірка справності електричного обладнання включення споживачів з пульта управління розподільної шафи»

Майстер-класи та PROF-челенджі за участі провідних фахівців підприємства стали ефективними інструментами в межах професійно-практичної підготовки. Вони надали можливість здобувачам освіти поглиблювати свої знання та вміння, вдосконалювати майстерність та адаптуватися до реальних вимог ринку праці. PROF-челенджі ставили перед учасниками реальні або змодельовані виробничі ситуації, які потребують вирішення. Це допомогло розвивати навички критичного мислення та вирішення проблем, що є важливими у будь-якій професійній діяльності.

Рис. 3.7. Майстер-клас по заповненню облікових документів з начальником поїзда виробничого підрозділу «Харківська вагонна дільниця» філії «Пасажирська компанія» АТ «Укрзалізниця» Богданом Земляним

Майстер-класи та PROF-челенджі за участю провідних фахівців підприємства виявилися ефективними інструментами у процесі професійно-практичної підготовки та формування професійних компетентностей здобувачів освіти. Ці заходи дозволили:

- поглибити теоретичні знання: безпосереднє спілкування з досвідченими фахівцями дало можливість здобувачам освіти отримати детальні пояснення складних тем, розглянути різні підходи до вирішення професійних завдань;
- розвинути практичні навички: майстер-класи та челенджі створили умови для відпрацювання набутих знань на практиці, моделюючи реальні виробничі ситуації;
- отримати досвід роботи в команді: учасники мали змогу працювати в групах, спільно вирішувати завдання, розвиваючи навички командної роботи та комунікації;
- адаптуватися до вимог ринку праці: завдяки взаємодії з представниками підприємств, учасники отримали уявлення про сучасні тенденції на ринку праці та вимоги роботодавців;
- розвинути критичне мислення та навички вирішення проблем: PROF-челенджі стимулювали учасників до пошуку нестандартних рішень, аналізувати різні варіанти та обирати оптимальний.

Таким чином, проведення майстер-класів та PROF-челенджів сприяло не лише засвоєнню теоретичних знань, а й формуванню у здобувачів освіти комплексних компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності.

Додаткові переваги таких заходів:

- мотивація: безпосередня взаємодія з успішними фахівцями мотивує студентів до подальшого навчання та розвитку;
- мережування: учасники мають можливість познайомитися з представниками підприємств та налагодити корисні контакти;
- зворотний зв'язок: фахівці підприємства можуть надати зворотній зв'язок учасникам щодо їхніх знань та навичок.

Майстер-класи та PROF-челенджі є ефективним інструментом для підвищення якості підготовки фахівців та сприяють їхній швидкій адаптації до вимог сучасного ринку праці.

Можливі напрями для подальшого розвитку:

- розширення тематики: проведення майстер-класів та челенджів з різних галузей знань;
- залучення більшої кількості підприємств: співпраця з різними компаніями дозволить учасникам ознайомитися з різними підходами до вирішення професійних завдань;
- використання інтерактивних форматів: застосування інтерактивних методів навчання, таких як кейси, симуляції, ролеві ігри;
- оцінка ефективності: проведення оцінки ефективності таких заходів для визначення їх впливу на розвиток компетенцій учасників.

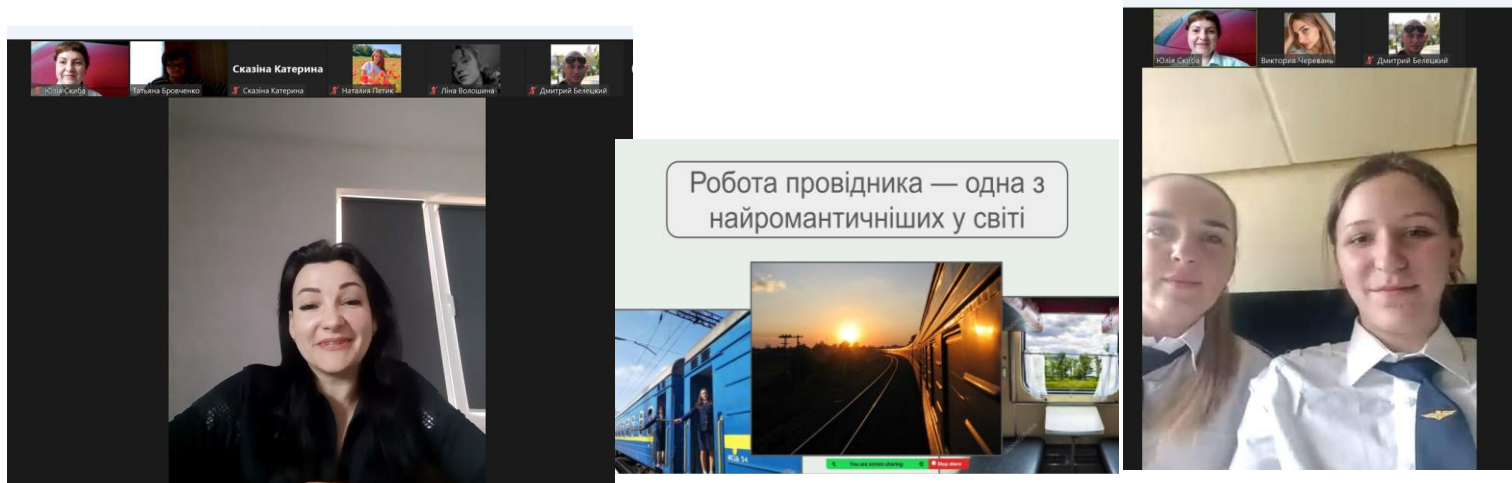

Рис. 3.8. PROF-meeting здобувачів освіти зі спеціалістом виробничого підрозділу “Харківська вагонна дільниця” філії «Пасажирська компанія» АТ «Укрзалізниця» Трубніковою Любов’ю

PROF-meeting — професійні зустрічі з провідними фахівцями та спеціалістами, під час яких здобувачі освіти могли вільно поспілкуватися з досвідченими фахівцями та задати всі питання, щ їх цікавлять, стосовно майбутньої професії. PROF-meeting – це цінна ініціатива, яка надає здобувачам освіти унікальну можливість безпосередньо спілкуватися з досвідченими фахівцями у своїй галузі. Такі зустрічі є невід’ємною частиною сучасного освітнього процесу, оскільки вони дозволяють отримати актуальну інформацію про професію: студенти можуть дізнатися про останні тенденції, вимоги ринку праці, перспективи розвитку у вибраній сфері. У процесі діалогу задати конкретні питання: у неформальній обстановці студенти можуть отримати відповіді на всі питання, які їх цікавлять щодо майбутньої професії; налаштувати контакти: спілкування з досвідченими фахівцями може призвести до встановлення корисних контактів, які в майбутньому можуть стати в нагоді при працевлаштуванні. Також здобувачі матимуть змогу отримати мотивацію: зустрічі з успішними професіоналами можуть мотивувати студентів до подальшого навчання та розвитку. Під час prof-meeting зрозуміти, чи обраний напрямок навчання відповідає їхнім очікуванням - спілкування з фахівцями допомагає здобувачам

зорієнтуватися на ринку праці та прийняти зважене рішення щодо своєї майбутньої кар'єри.

Додатково такі заходи можуть сприяти:

- формуванню професійної спільноти: такі зустрічі сприяють формуванню професійної групи, де здобувачі освіти можуть обмінюватися досвідом та знаннями;
- розвитку soft skills: спілкування з фахівцями допомагає студентам розвивати комунікативні навички, вміння презентувати себе, задавати правильні питання;
- посиленню зв'язку між закладом та бізнесом: такі заходи сприяють налагодженню партнерських відносин між навчальними закладами та підприємствами.

Таким чином, PROF-meeting – це ефективний інструмент для професійної орієнтації здобувачів, який сприяє їхньому успішному становленню як фахівців.

3.3. Аналіз результатів дослідження

Дана інноваційна система процесу професійно-практичної підготовки та засвоєння професійних компетентностей не лише підняли рівень засвоєння здобувачами професійних компетентностей (див. табл. 3.1.), а й вмотивувала та викликало більше інтересу та цікавості до майбутньої професії (див. 3.4.).

Під час дослідження були застосовані методи опитування, анкетування, спостереження за процесом професійно-практичної підготовки провідників пасажирського вагону (див. табл. 3.1., рис. 3.2., 3.3.,3.4.). Методом експерименту було впроваджено інноваційні заходи, такі, як PROF-челенджі та майстер класи за участю партнера закладу - філії “Пасажирська компанія” АТ “Укрзалізниця”, які сприяли формуванню hard skills та професійних компетентностей майбутніх провідників. Також відбулися PROF-meeting із залученням досвідчених

працівників філії, що мотивували здобувачів, сприяли формуванню їхнього практичного досвіду.

Проведене дослідження довело, що модернізація професійно-практичної підготовки провідників пасажирських вагонів на основі активних методів навчання та інтеграції профчеленджів, майстер-класів за участі професіоналів є дієвим способом підвищення їхньої професійної компетентності. Впровадження нових підходів у навчальний процес сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних якісно та безпечно виконувати свої обов'язки, що позитивно впливає на якість обслуговування пасажирів та імідж професій залізничної галузі в цілому, а особливо — професії “провідник пасажирського вагону”.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження демонструє ефективність використання інноваційної системи у формуванні професійних компетентностей майбутніх провідників пасажирського вагону. Застосування табличних та графічних методів дозволило наочно представити результати дослідження та проаналізувати прогрес учасників.

Впровадження анкетування, тестування та інтерактивних завдань показало значне підвищення рівня опанування компетентностей. також, за окремими показниками спостерігалось підвищення результатів до 26%, що показало позитивний вплив інноваційних технологій на навчальний процес.

Організація майстер-класів, PROF-челенджів і PROF-meeting сприяла розвитку як *hard skills*, так і *soft skills* у здобувачів освіти, зокрема критичного мислення, роботи в команді та практичного досвіду. Такі заходи також мотивують студентів до подальшого навчання, розвивають їхню професійну спрямованість та адаптацію до сучасних робочих умов.

Таким чином, використання інноваційної системи навчання та інтеграція практикоорієнтованих підходів є ефективними засобами для формування професійних компетентностей, що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Подальший розвиток таких заходів дозволить ще більше покращити якість підготовки фахівців.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження, спрямоване на формування професійних компетентностей майбутніх провідників пасажирського вагона в Регіональному центрі професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу дозволило виявити ряд важливих аспектів та зробити деякі висновки.

Формування висококваліфікованих кадрів для залізничного транспорту є пріоритетним завданням сучасної освіти. Професійні компетентності провідника пасажирського вагона безпосередньо впливають на якість обслуговування пасажирів та імідж залізничного транспорту в цілому. Професія провідника, через усталені стереотипи, може втрати свої позиції на українському ринку праці. Головним мотивуючим фактором для молоді може слугувати осучаснений процес професійно-практичної підготовки, плідна робота майстрів-наставників, м'яке залучення до практичної роботи та ознайомлення із досвідом успішних професіоналів

Дослідження показало, що існуюча система підготовки провідників пасажирського вагона потребує реформування та оновлення. З одного боку, заклад забезпечую здобувачів освіти необхідними теоретичними знаннями, всіяко сприяє формуванню професійних компетентностей під час професійно-практичної підготовки, завдання оновлюються та розширюється співпраця із партнерами. З іншого боку, існує потреба у вдосконаленні практичної підготовки, застосування новітніх засобів під час уроків виробничого навчання онлайн та більш конструктивної інтеграції навчального процесу на виробництві.

Отже, відповідно до вищезазначених умов, було вирішено проаналізувати теоретичні основи, розробити та впровадити інноваційну систему формування професійних компетентностей у майбутніх провідників пасажирського вагону в процесі професійно-практичної підготовки (на прикладі Регіонального центру професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу). Під час професійно-практичної підготовки були використанні інтерактивні засоби, використані додаткові матеріали (сайти професійної освіти, додаткові курси, сайт “Укрзалізниця”, застосунки LearningApes, Kahoot). Також проведені PROF-челенджів і PROF-meeting, які, в процесі співпраці із працівниками виробництва,

дозволили заглибитися у професійну атмосферу, розширити свої вміння та навички завдяки різноманітному досвіду спеціалістів. Основною проблемою, з якою ми зустрілись — це обмеження через дистанційне навчання та безпекову ситуацію. Через це потрібно було залучати здобувачів освіти як до онлайн-навчання, так і до практичних заходів на підприємстві, які проводились із обмеженнями. Не дивлячись на це, впровадження даної системи сприяло зацікавленості здобувачів освіти до майбутньої професії, а також підвищенню рівня мотивації до подальшого працевлаштування, про що свідчать результати вихідного тестування та опитування щодо працевлаштування.

На жаль, професійно-технічна освіта в Україні переживає досить складний період. З одного боку, існує гостра потреба в кваліфікованих робітниках на ринку праці, зокрема, у сфері залізничного напрямку. З іншого боку, престижність таких професій традиційно поступається гуманітарним та ІТ-спеціальностям, що призводить до зниження інтересу молоді до професійно-технічних навчальних закладів. Попри існуючі проблеми, професійно-технічна освіта в Україні має значний потенціал для розвитку. Зростання рівня економіки та розвиток нових технологій створюють постійний попит на кваліфікованих робітників. За умови осучаснення процесу професійно-практичної підготовки та плідної співпраці наставників і здобувачів, професія провідника пасажирського вагона може стати престижною та привабливою для молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України ЗУ Про освіту зі змінами 2024 рік №2145-VIII від 05.09.2017, редакція від 21.11.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України Про професійну (професійно-технічну) освіту зі змінами 2024 рік №103/98-ВР від 10.02.1998, редакція від 01.01.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про затвердження Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2021-%D0%BF#Text>
4. Положенням про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0711-06.#Text> ;
5. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>
6. . Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці / І. Д. Бех // Виховання і культура. 2009. № 1–2. – С. 5–7.
7. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування /Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : «К.І.С.», 2004. с. 47-52.
8. Бондар С. П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти / С. П. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 20: зб. наук. праць. – Київ. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 232 с. – С. 10–23.
9. Болгарський, А.Г., Рудницька, О.П., Свистельнікова, Т.Ю. Основи педагогічних досліджень: Навч. метод. посібник. / О.П Рудницька, А.Г Болгарський, Т.Ю Свистельнікова. К.: 1998. – 143с
10. Головань, М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду/ М.С. Головань // Вища освіта України.– 2008.– № 3.– С. 23-30.

11. Горохова Г. І. Визнання освіти як одного з найважливіших чинників, що впливають на соціальні процеси / Г. І. Горохова // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2021 – випуск 199 – С. 105-109.
12. Гупан, Н. М., Пометун, О. І., Власов, В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов// Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ» – 2018 – 208 с.
13. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю Кадемія, Л. С. Шевченко. – Вінниця : Планер, 2012. – 348 с
14. Гуцан, Л. А. Компетентнісна освіта — сучасний орієнтир навчально-виховного процесу / Л. А. Гуцан // Наукові записки НДУ ім. Гоголя, Психолого-педагогічні науки – 2014. – № 2 – С. 68-72.
15. Детальна робоча навчальна програма з професійно-практичної підготовки (виробниче навчання) за професією 5112 Провідник пасажирського вагону.
16. Дичківська, Ілона Миколаївна. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І. М. Дичківська. – 2-ге вид. доп. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с. – (Альма-матер)
17. Дичківська, Ілона Миколаївна. Інноваційні педагогічні технології: практикум : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Слово, 2013. – 448 с.
18. Дудник, Н. З., Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с. – (Альма-матер)
19. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник / Т.К. Завгородня, Л.М. Прокопів, І.В.Стражнікова // Івано–Франківськ, 2014. – 160 с.
20. Кадемія, М. Ю, Гуревич Р. С., Шевченко, Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю Кадемія, Л. С. Шевченко. – Вінниця : Планер, 2012. – 348 с

21. Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія / редкол.: Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л., Сисоєва С.О., Чернуха Н.М., Терентьєва Н.О. — Київ: ун-т ім. Б. Гірінченка, 2015 — 368 с.
22. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / [Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима] — Кіровоград: Імекс - ЛТД, 2014. — 280 с.
23. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали методологічного семінару [у 2 ч.]. Ч.1 / Нац. акад. пед. наук України; редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.І. Ляшенко (заст. голови) та ін. — Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014 — 370 с.
24. Лисогор Л. П. Життєва компетентність як умова самореалізації особистості / Л. П. Лисогор // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи — Випуск 47 — 2013 — С. 143-147.
25. Локшина, О.І. Компетентнісний підхід в сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Компетентнісний підхід в сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики [під заг. ред. О. В. Овчарук] Київ, «К.І.С.» — 2004 — С. 25-32.
26. Лузан, П. Г., Ягупов, В. В., Лук'яненко, Г. І., Пятничук, Т. В., Михнюк, М. І. Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія / П. Г. Лузан, В. В. Ягупов, Г. І. Лук'яненко, Т. В. Пятничук, М. І. Михнюк. — Київ : 2015. — 255 с.
27. Малихін, О.В. Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів філологічних спеціальностей / О.В. Малихін // «Молодий вчений» Випуск № 12.1 (40) — 2016 — С. 462-464.
28. Малієнко, Ю. Б. Наскрізні вміння — концепт державного стандарту базової середньої освіти і ресурс підручникотворення / Ю. Б. Малієнко // Проблеми сучасного підручника — Випуск 30 — 2023 — С. 66–73.

29. Марущак О.М. // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся» Випуск 11 – Житомир – 2016 – С. 97 – 108.
30. Методика професійного навчання: методичний посібник / І.Є. Сілаєва, С.С. Шевчук, С.О. Заславська. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2013. – 292 с
31. Методичні основи професійного навчання кваліфікованих робітників. методичний посібник / [В. А. Кручек, о. Б. Кошук, с. Г. Кравець, Н. В. Колісник, л. А. майборода, т. В. п'ятничук, і. і. Голуб, Н. Ю. самойленко, Г. В. однорог]. – житомир: «полісся», 2020.– 274 с
32. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник / І. Ю. Мосякова. – Київ : Педагогічна думка, 2019. – Ч.2. – 713 с.
33. Ничкало, Н. Г., Зязюн, І. А., Гуревич, Р. С. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вип. 40 / ред. кол.: І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, Р. С. Гуревич. – Київ; Вінниця : Планер, 2014. – 491 с.
34. Овчарук, О. В. Компетентнісний підхід в сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Компетентнісний підхід в сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики [під заг. ред. О. В. Овчарук] Київ, «К.І.С.» – 2004 – С. 25-32.
35. Олішевич В. М. Концептуальні проблеми впровадження компетентнісного підходу / В. М. Олішевич //Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія» – Харків – 2017 – №56 – С. 12-20.
36. Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок ХХІ століття: Енциклопедичне видання / За ред. Радкевич В. О. Житомир, "Полісся", 2021. 937 с. : іл
37. Пометун, О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов// Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ» – 2018 – 208 с.

38. Публічно-приватне партнерство закладів професійної освіти: практичний посібник / О. В. Бородієнко ; за заг. ред. О. В. Бородієнко. — Київ: ІПТО НАПН України, 2020.- 219 с.
39. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич // – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
40. Рекомендації 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС “Про основні компетенції для навчання протягом життя” від 18 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text (дата звернення: 20.11.2023).
41. Робоча навчальна програма з професійно-практичної підготовки (виробниче навчання) за професією 5112 Провідник пасажирського вагону;
42. Рудницька, О.П., Болгарський, А.Г., Свистельнікова, Т.Ю. Основи педагогічних досліджень: Навч. метод. посібник. / О.П Рудницька, А.Г Болгарський, Т.Ю Свистельнікова. К.: 1998. – 143с
43. Сайт ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС» <https://rcpoztac.org.ua/>
44. Сілаєва, І. Є. Інноваційна модель уроку виробничого навчання: Навчально-методичний посібник / І. Є. Сілаєва – Біла Церква : БІНПО УМО, 2018. – 66 с.
45. Свистельнікова, Т.Ю., Рудницька, О.П., Болгарський, А.Г. Основи педагогічних досліджень: Навч. метод. посібник. / О.П Рудницька, А.Г Болгарський, Т.Ю Свистельнікова. К.: 1998. – 143с
46. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – Київ: “К.І.С.”, 2003. – 296 с.
47. Сучасні педагогічні технології: курс лекцій. Навч. посібник / За заг. ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 199 с
- Стинська В. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навчально-методичний посібник. Івано–Франківськ, 2021.137 с.
48. Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. – 2-е вид., доповн. та переробл. / Лілія Асхатівна Мартинець. – Донецьк, 2015. – 102 с.

49. Ткачов А.С. Концептуальні ідеї реалізації компетентнісного підходу в навчанні школярів / А.С. Ткачов// Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі – 2016 – випуск 50 (103) – С. 336-341.
50. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді : [Навчальний посібник] / Надія Павлик. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 162 с.
51. Федів В. І., Бірюкова Т.В., Олар О. В. Формування особистості в рамках компетентнісного підходу: історичні аспекти становлення / В. І. Федів, Т.В. Бірюкова, О. В. Олар // Освітологічний дискурс – 2020 – № 2 (29) – С. 1-13.
52. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, Л. М. Бондар, А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, Т. М. Кречотіна, О. В. Литовченко, О. П. Липецький, О. І. Любич, В. Л. Маринич, В. В. Мачуський, Н. В. Перепелиця, О. В. Просіна, Г. П. Пустовіт, Н. Ю. Сидоренко, Л. В. Тихенко. //за ред. В. В. Мачуського – Харків : «Друкарня Мадрид» – 2015. – 330 с.
53. Штефан Л.В. Інноваційні технології в освіті: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей. Харків: УПА. 2011
54. Штефан Л.В.. Інноваційні технології в освіті: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. інж.-пед. спец. Х.: Друк. Мадрид. 2012
55. Язловецька О.В. Компетентнісний підхід як основа реформування освітнього процесу / О.В. Язловецька// Наукові записки. Серія: Педагогічні науки – Випуск 206 – С. 247-253.
56. Ягупов, В. В., Лузан, П. Г., Лук'яненко, Г. І., Пятничук, Т. В., Михнюк, М. І. Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія /Професійний стандарт «Провідник пасажирського вагону»
<https://www.msp.gov.ua/files/profstandart/1290.pdf>
57. . Batini F. Insegnare per competenze / Batini F //I Quaderni della Ricerca – 02 – 2008 – 77 p.

58. Camilleri, Anthony F.; Delplace, Stefan; Frankowicz, Marek; Hudak, Raimund; Tannhäuser, Anne-Christin: Professional higher education in Europe. Characteristics, practice examples and national differences. Malta : Knowledge Innovation Centre 2014, 109 S. - URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-108736 - DOI: 10.25656/01:10873
59. D'Amante M. F. Sul paradigma della competenza in educazione. La prospettiva di Philippe Perrenoud / M. F D'Amante // Studi sulla Formazione: – 25 – 133-145 p.
60. Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/key-competences>
61. What is competence? A shared interpretation of competence to support teaching, learning and assessment, Cambridge. URL:<https://www.cambridge.org/news-and-insights/insights/What-is-competence-A-shared-interpretation-of-competence-to-support-teaching-learning-and-assessment>

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з професійно-практичної підготовки
(виробниче навчання)

Професія: 5112 Провідник пасажирського вагона

Професійна кваліфікація: провідник пасажирського вагона

Група: ППВ-117

Курс навчання: 1

Виробниче навчання на підприємстві: 96 годин

Розроблена відповідно до стандарту професійної (професійно-технічної) освіти СП(ПТ)О 5112.Н.49.10.-2019 з професії: 5112 Провідник пасажирського вагону, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 11 травня 2019 р. № 644

Структура робочої навчальної програми з виробничого навчання

№ з/п	Складові навчальних модулів	Кількість годин	
		в/н	на підприємстві
ППВ 1.1.	Підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу	6	
ППВ 1.2.	Нагляд та експлуатація механічного і внутрішнього обладнання на шляху прямування	12	
ППВ 1.3.	Нагляд та експлуатація електричного обладнання на шляху прямування	6	
ППВ 1.4.	Вимоги електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона	6	
ППВ 1.5.	Технічне обслуговування пасажирського вагона в пункті	12	

	оберту	
Модуль ППВ – 2 Організація пасажирських перевезень		54
ППВ 2.1.	Обслуговування пасажирів в пунктах формування та обороту	12
ППВ 2.2.	Володіння основами транспортної географії	6
ППВ 2.3.	Обслуговування пасажирів на шляху прямування	12
ППВ 2.4.	Володіння основами психології спілкування з пасажирами	6
ППВ 2.5.	Дії провідника при нестандартних ситуаціях	6
ППВ 2.6	Надання першої (долікарської) медичної допомоги	12
Всього:		96

**ЗМІСТ
РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ
з виробничого навчання**

*з професії 5112 Провідник пасажирського вагона, професійна кваліфікація:
провідник пасажирського вагона.*

К-ть год.	Очікувані результати навчання	Зміст навчального матеріалу
Виробниче навчання на підприємстві		
Модуль ППВ -1 Обслуговування та експлуатація пасажирського вагона		
ППВ 1.1. Підготовка та приймання пасажирського вагона до рейсу		
6	<p>Знаннєвий компонент</p> <p><i>Орієнтується</i> в системі планування вагонів та нумерації посадочних місць.</p> <p><i>Пояснює</i> вимоги до підготовки вагона до рейсу.</p> <p><i>Пояснює</i> правильність використання температурних режимів опалення вагону, систем освітлення, вентиляції, опалення.</p> <p><i>Називає</i> послідовність використання</p>	<p>Орієнтування в системі вагонів та нумерації посадочних місць.</p> <p>Використовування температурних режимів опалення вагону.</p> <p>Приймання вагонів і їх внутрішнього обладнання, знімного інвентарю, постільних речей при підготовці вагона в рейс і здачі їх при поверненні.</p>

	<p>систем освітлення, вентиляції, опалення. <i>Розрізняє</i> види огороження і безпеки поїзда у разі його вимушеної зупинки. <i>Розуміє</i> правильність навішування з внутрішньої сторони вікна трафаретів, порядкового номеру вагона (електронного табло).</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Перевіряє</i> справність внутрішнього обладнання, знімного інвентарю. <i>Перевіряє за накладними</i> постільні речі, чайну продукцію в пункті формування та оберту. <i>Дотримується</i> температурних режимів опалення вагону. <i>Контролює</i> стан хвостових сигнальних ліхтарів. <i>Забезпечує</i> огороження поїзда у разі його вимушеної зупинки. <i>Навішує</i> на вікно трафарети, порядковий номер вагона (електронне табло)</p> <p>Ціннісний компонент <i>Обґрунтовує</i> необхідність підготовки вагону до рейсу. <i>Усвідомлює</i> необхідність приймання вагону до рейсу. <i>Оцінює</i> та робить висновки щодо стану підготовки та приймання вагону до рейсу.</p>	<p>Використовування систем освітлення, вентиляції, опалення. Забезпечення контролю за станом хвостових сигнальних ліхтарів у разі обслуговування останнього вагона. Забезпечення огороження і безпеки поїзда у разі його вимушеної зупинки у відповідності до інструкції з сигналізації на залізницях України. Навішування з внутрішньої сторони вікна трафаретів, порядкового номеру вагона (електронного табло).</p>
ППВ 1.2. Нагляд та експлуатація механічного і внутрішнього обладнання на шляху прямування		
12	<p>Знаннєвий компонент <i>Пояснює</i> особливості експлуатації внутрішнього механічного обладнання вагонів на шляху прямування. <i>Розуміє</i> правильність, використання вікон та дверей вагону. <i>Називає</i> послідовність розподілу та використання води холодного та гарячого водопостачання. <i>Наводить</i> приклади утримання внутрішнього обладнання вагону та знімного інвентарю в справному стані.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Визначає</i> несправності візків, приводів</p>	<p>Уміти розрізняти несправності і конструкційні особливості внутрішнього механічного обладнання вагонів. Правильне використання вікон та дверей вагону. Контроль за розподілом та використанням води холодного та гарячого водопостачання. Утримання внутрішнього обладнання вагону та знімного інвентарю в справному стані.</p>

	<p>генератора, гальмівного обладнання. <i>Контролює</i> розподіл використання води холодного та гарячого водопостачання. <i>Утримує</i> внутрішнє обладнання вагону та знімний інвентар в справному стані. <i>Визначає</i> правильність використання вікон та дверей вагону.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> необхідність нагляду за справним станом внутрішнього обладнання вагону та знімного інвентарю. <i>Обґрунтовує</i> правильне використання вікон та дверей вагону. <i>Усвідомлює</i> важливість в умінні розрізняти види і конструкційні особливості візків, приводів генератора, гальмівного обладнання.</p>	
ППВ 1.3. Нагляд та експлуатація електричного обладнання на шляху прямування		
6	<p>Знаннєвий компонент <i>Орієнтується</i> в роботі захисних та комутаційних приладів. <i>Розуміє</i> особливості експлуатації електричного обладнання вагона на шляху прямування. <i>Називає</i> електровимірювальні прилади на пульті управління вагона. <i>Розпізнає</i> види звукової та видимої систем сигналізації вагона. <i>Пояснює</i> роботу захисних та комутаційних приладів. <i>Наводить</i> приклади в системі освітлення, вентиляції, кондиціонування повітря, опалення.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Контролює</i> показники електровимірювальних приладів, сигналізації контролю нагріву букс та іншого електрообладнання на пульті роботи систем: електричного, комбінованого опалення, освітлення, вентиляції, комбінованого повітря. <i>Розрізняє</i> види генераторів та приводів під вагонних генераторів. <i>Дотримується</i> правил роботи</p>	<p>Контролювати за станом справності електрообладнання. Експлуатувати кип'ятильник. Орієнтуватися в роботі захисних та комутаційних приладів. Розрізняти види генераторів, приводів під вагонних генераторів та сигналізації. Користуватися розподільчою шафою у вагоні. Контролювати за показаннями електровимірювальних приладів, сигналізацією контролю нагрівання букс і іншого електрообладнання на пульті управління вагона: Контролювати систему освітлення, вентиляції, кондиціонування повітря, опалення. Дії провідника, у разі виникнення нестандартних ситуацій.</p>

	<p>кип'ятильника.</p> <p><i>Приймає</i> правильні дії при виникненні нестандартної ситуації, за вказівкою начальника поїзда.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p><i>Усвідомлює</i> необхідність нагляду та експлуатації електричного обладнання вагона на шляху прямування.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> експлуатацію кип'ятильника.</p> <p><i>Оцінює</i> та робить висновки щодо правильних дій у разі виникнення нестандартних ситуацій.</p>	
ППВ 1.4. Вимоги електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона		
6	<p>Знансвий компонент</p> <p><i>Розуміє</i> вимоги електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона.</p> <p><i>Наводить</i> приклади робіт, які відповідають вимогам електробезпеки.</p> <p><i>Пояснює</i> безпечну експлуатацію обладнання пасажирського вагона.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p><i>Дотримується</i> вимог електробезпеки щодо обслуговування обладнання пасажирського вагона.</p> <p><i>Дотримується</i> вимог особистої безпеки в процесі виконання робіт.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p><i>Усвідомлює</i> необхідність дотримання вимог електробезпеки до обслуговування обладнання пасажирського вагона.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> приклади забезпечення особистої безпеки в процесі виконання робіт.</p>	<p>Забезпечення особистої безпеки в процесі виконання робіт.</p> <p>Безпечна експлуатація обладнання пасажирського вагона.</p>
ППВ 1.5. Технічне обслуговування пасажирського вагона в пункті обороту		
12	<p>Знансвий компонент</p> <p><i>Розуміє</i> використання температурних режимів опалення вагону в пункті обороту.</p> <p><i>Наводить</i> приклади технічного обслуговування пасажирського вагона в пункті обороту.</p>	<p>Використовування температурних режимів опалення вагону.</p> <p>Контроль за показаннями заряду та розряду акумуляторної батареї.</p> <p>Прибирання вагону і його приміщень, при необхідності</p>

	<p><i>Пояснює</i> виявлені несправності.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p><i>Використовує</i> температурні режими опалення вагону.</p> <p><i>Виявляє</i> несправності в системі опалення, освітлення, водопостачання, вентиляції, установок кондиціонування повітря.</p> <p><i>Проводить</i> сухе або вологе прибирання вагону і його приміщень.</p> <p><i>Подає</i> заявку на санобробку та дрібний ремонт вагону.</p> <p><i>Контролює</i> показники заряду та розряду акумуляторної батареї.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p><i>Усвідомлює</i> необхідність технічного обслуговування пасажирського вагона в пункті обороту.</p> <p><i>Усвідомлює</i> наслідки виявлених несправностей.</p> <p><i>Обґрунтовує</i> показання заряду та розряду акумуляторної батареї.</p> <p><i>Усвідомлює важливість</i> використання температурних режимів опалення вагону.</p>	<p>подавати заявку на санобробку та дрібний ремонт вагону.</p> <p>Виявлення несправностей.</p>
--	---	--

Модуль ППВ – 2 Організація пасажирських перевезень

ППВ 2.1. Обслуговування пасажирів в пунктах формування та обороту

12	<p>Знаннєвий компонент</p> <p><i>Пояснює</i> вимоги щодо обслуговування пасажирів в пунктах формування та обороту.</p> <p><i>Розрізняє</i> види проїзних документів.</p> <p><i>Наводить</i> приклади забезпечення безпечної посадки і висадки пасажирів.</p> <p><i>Розуміє</i> відповідальність при роботі з грошовими коштами.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p><i>Виявляє</i> високу культуру обслуговування пасажирів.</p> <p><i>Організовує</i> працю на робочому місці раціонально та ефективно.</p> <p><i>Заповнює</i> форми обліку та звітності в пунктах формування та обороту.</p> <p><i>Перевіряє</i> проїзні документи на відповідність поїзду, вагону, даті та документу для підтвердження особистості.</p>	<p>Раціонально та ефективно організувати працю на робочому місці.</p> <p>Заповнення форми обліку та звітності.</p> <p>Забезпечення високої культури обслуговування пасажирів на шляху прямування поїзда та їх безпеки при аварійній обстановці.</p> <p>Забезпечення безпечної посадки і висадки пасажирів.</p> <p>Перевірка проїзних документів на відповідність поїзду, вагону, даті та документу для підтвердження особистості. Використовування мобільного терміналу контролю</p>
----	--	--

	<p><i>Контролює</i> перевезення ручної поклажі. <i>Розміщує</i> пасажирів у вагоні згідно з їх проїзними документами.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> важливість професії провідника та виконання своїх обов'язків. <i>Усвідомлює</i> відповідальність при заповненні форми обліку та звітності. <i>Обґрунтовує</i> важливість розміщення пасажирів у вагоні згідно з їх проїзними документами. <i>Усвідомлює</i> важливість забезпечення належних температурних режимів і санітарно-гігієнічних умов у вагоні.</p>	<p>документів (МТКД) Розміщення пасажирів у вагоні згідно з їх проїзними документами. Контролювати за дотриманням правил і норм перевезень ручної поклажі. Забезпечення належного температурного режиму і санітарно-гігієнічних умов у вагоні. Одержання і здавання постільної білизни, продуктів чайної торгівлі. Доставляння на місце та прибирання постільної білизни. Здавання грошової виручки від реалізації кондитерських виробів, чаю, кави, продуктів харчування та надання послуг згідно до затвердженого Прейскуранту цін.</p>
ППВ 2.2. Володіння основами транспортної географії		
6	<p>Знаннєвий компонент <i>Розуміє</i> службовий розклад руху поїздів. <i>Пояснює</i> графік руху поїзда. <i>Наводить приклади</i> графіка руху поїздів . <i>Розуміє</i> важливість орієнтуватися у розташуванні станцій формування та обертання пасажирських поїздів. <i>Розрізняє</i> станції на шляху прямування поїзда.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Користується</i> службовими книжками, графіком руху поїздів та службовим розкладом руху поїздів. <i>Характеризує</i> рух поїзду, вагон якого обслуговує. <i>Орієнтується</i> у схемах пасажирських поїздів. <i>Орієнтується</i> у сполученнях пасажирських поїздів по залізничній мережі.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> важливість професії провідника та виконання своїх обов'язків.</p>	<p>Користуватися службовими книжками, графіком руху поїздів та службовим розкладом руху поїздів. Орієнтуватися у розташуванні станцій формування та обертання пасажирських поїздів, в т.ч. дільничних, технічних проміжних станцій за маршрутом прямування поїзда; схемах пасажирських поїздів; сполученнях пасажирських поїздів по залізничній мережі.</p>

	<p><i>Аналізує</i> розташування станцій формування та обертання пасажирських поїздів, дільничні, технічні проміжні станції за маршрутом прямування поїзда.</p> <p><i>Усвідомлює</i> важливість у користуванні службовими книжками, графіком руху поїздів та службовим розкладом руху поїздів</p>	
ППВ 2.3. Обслуговування пасажирів на шляху прямування		
12	<p>Знаннєвий компонент <i>Пояснює</i> облік населеності обслуговуючих вагонів. <i>Наводить приклади</i> документації з обліку та звітності провідника на шляху прямування. <i>Розуміє</i> важливість сповіщення пасажирів про назву зупинкових пунктів та тривалість стоянок поїзда.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Заповнює</i> документацію з обліку та звітності. <i>Забезпечує</i> пасажирів постільною білизною. <i>Складає</i> акти на зіпсовані або знищені матеріальні цінності і в установленому порядку проводить стягнення їх вартості з винних осіб. <i>Оформлює</i> дорожні відомості митних декларацій (у поїздах міжнародного сполучення). <i>Контролює</i> вимоги правил поведінки громадян на залізничному транспорті та пожежної безпеки. <i>Дотримується</i> вимоги правил поведінки на залізничному транспорті та пожежної безпеки</p> <p>Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> важливість ведення обліку населеності обслуговуючих вагонів. <i>Аналізує</i> помилки при оформленні документації з обліку та звітності. <i>Обґрунтовує</i> правильність оформлення дорожніх відомостей, митних декларацій у поїздах міжнародного сполучення.</p>	<p>Ведення обліку населеності обслуговуючих вагонів за встановленою формою. Заповнення документації з обліку та звітності. Забезпечення пасажирів постільною білизною. Пропонувати пасажирів чай, каву та кондитерські вироби. Доставляти пасажирів за наявності у складі поїзда вагона-ресторану (кафе, буфета) замовлену продукцію. Одержувати і здавати постільну білизну, продукти чайної торгівлі. Складання актів на зіпсовані або знищені матеріальні цінності і в установленому порядку проводить стягнення їх вартості з винних осіб, на спеціальних бланках. Складання звітів встановленого зразку. Оформлення дорожніх відомостей, митних декларацій у поїздах міжнародного сполучення. Сповіщати пасажирів про назву зупинкових пунктів та тривалість стоянок поїзда. Контролювати за дотриманням пасажирів вимог правил поведінки громадян на залізничному транспорті та пожежної безпеки.</p>

	<i>Усвідомлює</i> відповідальність за доставку пасажиром чаю, кави та кондитерських виробів.	
ППВ 2.4. Володіння основами психології спілкування з пасажиром		
6	<p>Знаннєвий компонент <i>Розуміє</i> основи психології спілкування з пасажиром. <i>Наводить</i> приклади вербальної та невербальної комунікації. <i>Пояснює</i> види конфліктних ситуацій.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Дотримується</i> етичних норм, моралі та професійної етики, правил професійного етикету. <i>Розрізняє</i> типи конфліктних осіб. <i>Застосовує</i> способи врегулювання конфліктів.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> важливість урегулювання конфліктів. <i>Доводить</i> необхідність дотримання етичних норм, моралі та професійної етики, правил професійного етикету в професії провідника. <i>Аналізує</i> виникнення конфліктних ситуацій. <i>Критично ставиться</i> до допущення недоліків при спілкуванні з конфліктними пасажиром.</p>	<p>Встановлювати контакт з пасажиром. Дотримуватися при спілкуванні етичних норм, моралі та професійної етики.</p> <p>Вирішення конфліктних ситуацій: конфліктології, психологічні основи сприйняття іншої людини; вербальна та невербальна комунікації; способи врегулювання конфліктів.; основні правила професійного етикету; способи зняття емоційної напруги при спілкуванні з конфліктними пасажиром; способи саморегуляції.</p>
ППВ 2.5. Дії провідника при нестандартних ситуаціях		
6	<p>Знаннєвий компонент <i>Розрізняє</i> звичайні виробничі та нестандартні ситуації. <i>Формулює</i> послідовність дій провідника пасажирського вагона при виникненні нестандартних ситуацій. <i>Пояснює</i> дії провідника при спрацюванні пожежної сигналізації.</p> <p>Діяльнісний компонент <i>Дотримується вимог</i> інструкції з охорони праці для провідника, інструкції з електробезпеки, Правил та інструкцій при вимушеній зупинці поїзда на перегоні, екстреному гальмуванні на перегоні із</p>	<p>Дотримання інструкції з охорони праці для провідника, інструкції з електробезпеки.</p> <p>Виявлення несправностей в електричних апаратах та приладах.</p> <p>Забезпечення безпеки пасажирів при вимушеній зупинці поїзда на перегоні, екстреному гальмуванні на перегоні із вагона поїзда стоп-краном.</p> <p>Приведення в дію ручного гальма при виникненні саморозчипу вагонів у складі поїзда.</p> <p>Інформувати пасажирів про зміну</p>

	<p>вагона поїзда. <i>Забезпечує</i> безпеку пасажирів у разі виникнення нестандартних ситуацій. <i>Інформує</i> пасажирів про зміну маршруту, відчеплення вагона через несправність. Ціннісний компонент <i>Оцінює</i> нестандартні ситуації та пропонує їх вирішення. <i>Обґрунтовує</i> вибір дії при нестандартних ситуаціях. <i>Усвідомлює</i> необхідність дотримання інструкцій. <i>Усвідомлює</i> відповідальність при приведенні в дію ручного гальма при виникненні саморозчипу вагонів у складі поїзда.</p>	<p>маршруту, відчеплення вагона через несправність, їх розміщення в інших вагонах.</p>
ППВ 2.6. Надання першої (долікарської) медичної допомоги		
12	<p>Знаннєвий компонент <i>Пояснює</i> необхідність надання першої (долікарської) медичної допомоги. <i>Наводить приклади</i> надання першої (долікарської) медичної допомоги. <i>Розуміє</i> важливість зупинення різних видів кровотеч та перев'язуванні рани Діяльнісний компонент <i>Надає</i> (за необхідністю) першу (долікарську) медичну допомогу. <i>Розрізняє</i> ознаки інфекційних хвороб. <i>Визначає</i> види механічних ушкоджень. <i>Застосовує</i> прийом Геймліха. Ціннісний компонент <i>Усвідомлює</i> своєчасність надання першої (долікарської) медичної допомоги. <i>Називає</i> види кровотеч. <i>Усвідомлює важливість транспортування постраждалих пасажирів.</i> <i>Обґрунтовує</i> надання медичної допомоги при опіках, обмороженні, сонячному або тепловому ударі .</p>	<p>Надання першої (долікарської) медичної допомоги при втраті свідомості, штучному диханні, зовнішньому непрямому масажі серця, механічних ушкодженнях, опіках, обмороженні, сонячному або тепловому ударі . Застосування прийому Геймліха. Диференціювати інфекційні хвороби; зупиняти різні види кровотеч та перев'язувати рани; накладати шини; транспортувати постраждалих; проводити первинні протиепідемічні заходи.</p>